

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЖУРНАЛІСТИКИ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	Журналістика
Освітня програма	Медіа-комунікації
Група	6.01.061.020.18.1

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Удосконалення контенту журналістських матеріалів про соціально вразливі категорії населення»

Виконала: студентка Анна ЧМУТОВА

Керівник: д. філол. н., професор Оксана ПРОСЯНИК

Рецензент: д.ф.н., проф. Університету ім. Яна Кохановського у Кельце (Польща) Олег ЛЕЩАК

Харків – 2022 рік

РЕФЕРАТ

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок, список використаних джерел містить 47 найменувань.

Удосконалення контенту журналістських матеріалів про соціально вразливі категорії населення

Правильно створений та розроблений контент відповідає вимогам респондентів. Журналісти використовують всі доступні методи для привернення уваги, збереження зацікавленості протягом всього викладу матеріалу. Більшою мірою споживачі інформації потребують швидкого та лаконічного сповіщення. Вони відмовляються від візуального контенту та більшості деталей, що не несуть в собі практичної користі, а лише доповнюють. Що стосується висвітлення питань соціальної журналістики та використання матеріалів про соціально вразливі категорії населення, тут діяльність журналістів не обмежується лише висвітленням новин та актуальних подій. Захист прав людей, допомога суспільству та реалізація суспільних обов'язків стають важливими напрямками для медіа.

Актуальність теми. Потреба у формуванні чітких наративів щодо подачі соціально вагомої інформації, висвітлення приватного життя окремих осіб. Вміння журналістів правильно викладати інформацію та доносити її до респондентів може стати кроком до створення якісної бази для розвитку соціальної журналістики. Ці ж навички допомагають формувати ставлення респондентів до певних соціально вразливих категорій населення. Враховуючи психологічні та соціальні аспекти взаємодії людей з різними статусами у суспільстві, медіа мають створювати або нейтральний, або позитивно забарвлений контент, який націлено на виховання толерантності серед цільової аудиторії журналістських матеріалів.

Об'єктом дослідження є контент журналістських матеріалів про соціально вразливі категорії населення, що існує в українському медійному просторі.

Предметом дослідження є специфіка формування текстів про соціально вразливі категорії населення та інших видів подання інформації журналістами.

Мета дослідження – виділення особливостей контенту журналістських матеріалів про соціально чутливі категорії населення.

Відповідно до поставленої мети уявлялося необхідним вирішити наступні завдання:

- визначити структуру та зміст тексту журналістських матеріалів;
- узагальнити відомості про соціально вразливі категорії населення згідно з українським законодавством;
- виділити загальні позиції журналістських стандартів та етики соціальної комунікації;
- проаналізувати юридичні аспекти застосування журналістської етики у текстах та інших матеріалах;
- провести семантико-стилістичний аналіз тексту для виявлення емоційного впливу на аудиторію;
- розглянути центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія» як структурний елемент соціальної сфери;
- проаналізувати друковані тексти та відеоконтент на зазначену тему;
- зробити аналіз інтернет-матеріалів на базі соціальних мереж;
- надати практичні рекомендації щодо створення та журналістських матеріалів.

Ключові слова: контент, журналістські матеріали, біженці, переселенці, діти-сироти, сім'ї, які потрапили до скрутних умов існування, люди з інвалідністю.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СОЦІАЛЬНО ВРАЗЛИВІ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ У МАТЕРІАЛАХ ЗМІ	11
1.1. Поняття про журналістські матеріали: структура та зміст	11
1.2. Соціально вразливі категорії населення відповідно до чинного законодавства України	15
1.3. Журналістські стандарти та етика соціальної комунікації	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ КОНТЕНТУ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІ	22
2.1. Аналіз юридичних аспектів використання журналістської етики в текстах	22
2.2. Емоційний вплив на аудиторію: семантико-стилістичний аналіз тексту	25
2.3. Центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія»: огляд та характеристики	29
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОНТЕНТУ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ	32
3.1. Аналіз друкованих текстів та відеоматеріалів	32
3.2. Аналіз журналістського матеріалу в інтернеті	35
3.3. Практичні рекомендації щодо використання журналістського матеріалу	38
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Розвиток інформаційних технологій, активне залучення новітніх науково-технічних ідей стають кроком до масштабної трансформації соціуму та остаточного переходу до інформаційного суспільства. Медійний контент та сам підхід до його створення через зазначені чинники суттєво змінюється останні роки. Тепер для створення якісного та корисного матеріалу журналістам та іншим фахівцям медійної галузі треба обробляти велику кількість джерел, аналізувати отриману інформацію. З одного боку пошук та створення аналітичних висновків значно полегшилися з поширенням технологій Big Data. З іншого – наявність нескінченного потоку інформації може нашкодити якості викладеного матеріалу через неможливість однозначного його обробити.

Правильно створений та розроблений контент відповідає вимогам респондентів. Журналісти використовують всі доступні методи для привернення уваги, збереження зацікавленості протягом всього викладу матеріалу. Більшою мірою споживачі інформації потребують швидкого та лаконічного сповіщення. Вони відмовляються від візуального контенту та більшості деталей, що не несуть в собі практичної користі, а лише доповнюють. Що стосується висвітлення питань соціальної журналістики та використання матеріалів про соціально вразливі категорії населення, тут діяльність журналістів не обмежується лише висвітленням новин та актуальних подій. Захист прав людей, допомога суспільству та реалізація суспільних обов'язків стають важливими напрямками для медіа.

Актуальність проведеного та висвітленого у цій роботі дослідження обумовлюється потребою у формуванні чітких наративів щодо подачі соціально вагової інформації, висвітлення приватного життя окремих осіб. Саме вміння журналістів правильно викладати інформацію та доносити її до респондентів може стати кроком до створення якісної бази для розвитку соціальної журналістики. Ці ж навички допомагають формувати ставлення респондентів

до певних соціально вразливих категорій населення. Враховуючи психологічні та соціальні аспекти взаємодії людей з різними статусами у суспільстві, медіа мають створювати або нейтральний, або позитивно забарвлений контент, який націлено на виховання толерантності серед цільової аудиторії журналістських матеріалів.

Методи сучасного створення контенту вивчаються в наукових роботах багатьох сучасних дослідників. В. Брадов таким чином вивчає контент ринку медіа, методи фіксації та затримання уваги респондентів було висвітлено в роботі Т. Бондаренко. Чинники психолого-емоційного впливу на українському телебаченні приділила увагу Н. Лещик. Тож питання, що стосуються контенту ЗМІ та медіа, є актуальними для українського простору.

Висвітлення соціальних проблем, поведінки журналіста та специфіки контенту належить таким науковцям як К. Шендеровський, І. Виртосу, А. Близнюк, А. Глушко, О. Горчинська, І. Сипченко, О. Скібан, В. Тарасюк, О. Теребус тощо. Також інформаційною базою для написання цієї дипломної роботи стали публікації Л. Бренднайса, С. МакКрем, Д. Харріса та інших. Вивчено законодавчу базу, конвенції тощо.

Метою цієї роботи є виділення особливостей контенту журналістських матеріалів про соціально чутливі категорії населення. Досягти поставленої мети можна при виконанні наступних завдань:

визначити структуру та зміст тексту журналістських матеріалів;

узагальнити відомості про соціально вразливі категорії населення згідно з українським законодавством;

виділити загальні позиції журналістських стандартів та етики соціальної комунікації;

проаналізувати юридичні аспекти застосування журналістської етики у текстах та інших матеріалах;

провести семантико-стилістичний аналіз тексту для виявлення емоційного впливу на аудиторію;

розглянути центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія» як структурний елемент соціальної сфери;

проаналізувати друковані тексти та відеоконтент на зазначену тему;

зробити аналіз інтернет-матеріалів на базі соціальних мереж;

надати практичні рекомендації щодо створення та журналістських матеріалів.

Об'єктом дослідження стає контент журналістських матеріалів про соціально вразливі категорії населення, що існує в українському медійному просторі. А предметом відповідно до цього є специфіка формування таких текстів та інших видів подання інформації журналістами.

Методологічна основа написання цієї дипломної роботи містить низку загальних та спеціальних шляхів пізнання. Серед них метод абстрагування і синтезу для вивчення ключових понять журналістського тексту, етики та соціальної комунікації; системний підхід для розгляду Центру соціальної підтримки дітей та сімей як елемента загальної структури соціальної сфери; метод аналізу для виявлення відмінностей між сенсовими та структурними характеристиками журналістських матеріалів; семантичний та стилістичний аналіз при дослідженні психологічно-емоційного впливу контенту. Комбінування таких методів надасть можливість правильно розкрити тему та провести результативне дослідження.

За матеріалами дипломної роботи найближчим часом будуть опубліковані тези доповідей на тему: «Медіа в Україні як засіб розв'язання соціальних проблем» (Додаток А) у збірнику тез VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічний та політологічний вимір» (м. Харків. 2022).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СОЦІАЛЬНО ВРАЗЛИВІ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ У МАТЕРІАЛАХ ЗМІ

1.1. Поняття про журналістські матеріали: структура та зміст

Визначення тексту є сьогодні взаємопов'язаним з поняттям дискурсу. Дискурсом відповідно до тлумачення науковця Е.Бенвеніста [15] є висловлювання, що потребує присутність мовця, слухача та намір першого впливати на другого з різними мотивами та цілями. Своєю чергою мова, через яку йде комунікація та реалізовується повідомлення з метою впливу, є засобом спілкування, що передається через висловлювання з вираженням змісту та форми у діалектичній єдності [22].

Відповідно до етимології лінгвістична одиниця «текст» походить від латинського *textum*, що в дослівному перекладі значить «тканина», «зв'язок» [34]. Термінологічна одиниця має декілька розповсюджених дефініцій:

- висловлене або написане речення, сукупність речень;
- сукупність актів мовлення, що були створені носіями мови;
- процес виконання комунікативних завдань через використання мовних засобів;
- послідовність одиниць мовлення, що пов'язані між собою сенсом [15].

Різноманіття визначень стосовно терміну «текст» є підтвердженням складності та значущості цього мовного явища в науці. Близько 60 років тому дослідники почали вивчати вже текст як найвищу мовну одиницю, це сталося з розповсюдженням наукової думи М. Поспелова [22], до цього ж позицію займало речення. Таким чином текст являє собою складну структуру з логічним, синтаксичними, семантичними зв'язками, має завершеність.

Серед мовознавців найбільш цілісним та повним визначають дефініцію, що надає у своїх роботах І. Р. Гальперін [19]. Він виділяє текст як повідомлення, яке відрізняється завершеністю та трансформоване у письмовий документ, оброблене літературно відповідно до типу документа. Журналістський текст стає результатом взаємодії автора з аудиторією, актом своєї комунікації.

Головною відмінністю від інших типів тексту стає сам процес створення такого контенту. Один журналістський текст є результатом використання, систематизації, скорочення, обробки та оформлення інших текстів на суміжну чи ту ж саму тематику, що мають характер «первинних» джерел [34]. СENS, структура та закладене посилання створюють новий продукт журналістської роботи.

Журналістський текст стає результатом поєднання тріади, що складається з наступних аспектів:

аналітичний – раціо;

якісний – емоціо;

субстанціальний – інтуїціо [43].

Німецький дослідник Г. Рагер [42] також виділяє серед властивостей журналістського тексту об'єктивність, форму викладення інформації, релевантність та актуальність даних.

Композиція тексту в журналістиці – це послідовність розташування окремих елементів. Залежить вона від обсягу, кількості знаків та жанрової належності. Основні частини:

1) заголовочний комплекс – експозиція з інформаційною підводкою, що має зацікавити аудиторію та привернути увагу;

2) лід – перший абзац, що може розкривати сутність викладення, може містити авторську думку, якщо це обумовлено жанром, характеризується стилістичною та синтаксичною простотою;

3) основний текст, що складається з виявлення проблеми, тез і антитез, кульмінації;

4) закінчення та висновок [22].

Заголовок вважають одним з найсильніших структурних елементів у тексті, адже він завжди займає одну позицію [34]. Кожен із заголовків, незалежно від змісту та тематики самого матеріалу, має однакові шанси привернути увагу респондента.

За своїми особливостями закінчення може бути:

дидактичним, яке нав'язує авторську думку чи несе у собі чіткий висновок;

запрошенням до дискусії – використовується рідко;

прийом нестійкої ноти – автор показує власний подив (може виражатися через фразу «невже ж нічого не можна зробити з цим»);

власна пропозиція щодо подальшого розвитку проблеми (її розв'язання), сумніви [24].

Існує декілька популярних варіантів композиційної побудови [24] (таблиця 1.1). Кожна з них пропонує введення до проблеми, її пояснення та висновки.

Таблиця 1.1

Види композицій при викладенні журналістського матеріалу

Назва виду	Принцип побудови композиції
1	2
Стійка піраміда	Хронологічне викладення матеріалу з детальним оповіданням.
Перевернута піраміда	Факти розташовуються у зворотному порядку – за хронологією від останнього до першого.
Кільцева	Найголовніший аргумент розташовано на початку, в середині – всі інші, наприкінці – щонайменше головний.
Пісочний годинник	Лід повідомляє про головну подію, далі викладаються факти та причини, деталі та після вже – хронологія подій.
Кульмінаційна	На початку викладення матеріалу говорять найслабший аргумент, а далі вже починається нарощування сили аргументів та фактів (модель може застосовуватися для аудиторії, що зацікавлена у матеріалі).
Антикульмінаційна	Головний аргумент розташовано на початку тексту, інші аргументи йдуть за зменшенням значущості, найслабші факти – наприкінці.

* Примітка. Побудовано автором.

У матеріалі журналіста композиція дозволяє поруч ставити різні блоки, факти та події, що розділені простором та часом, думки та спостереження окремих осіб з різних боків [26]. Виділяють три обов'язкових групи елементів змісту журналістського тексту: фактична (новини), проблемно-тематична (інтерв'ю та коментарі) та ідейно-концептуальна (аналітика) [39]. Їх здатність формувати текст та створювати загальну єдину концепцію нерівна в окремих жанрах.

Журналіст як фахівець зі створення матеріалів має перед початком роботи обрати максимально точну та оптимальну конструкцію тексту, яка буде найбільш вдало демонструвати головну думку й ідею, відповідати часовим та причинно-наслідковим зв'язкам [37]. Згідно з цим будь-яка форма стає відбиттям динамічного викладення матеріалу та створення головної ідеї твору, заради якої загалом він пишеться.

Текст та форма мають знаходитися у балансі. На відміну від інших форм тексту, журналістські матеріали мають бути інформативними та актуальними, а не спонукати до формування емоційного сприйняття. Інформативність є метрикою для визначення змістовної новизни для респондентів, спиратися може на авторську концепцію та систему оцінок, якщо вони є [24]. Рівень складності повідомлень залежить від композиції та самої тематики, його називають читабельністю або доступністю викладення. Наявність порушень у текстах може призвести до зіпсованої комунікації між журналістом та читачем. Вони можуть з'явитися як результат недостатньої лінгвістичної та екстралінгвістичної композиції респонденту [44]. Семантична та синтаксична складність розуміння певної теми може з'являтися за наявності когнітивного дисонансу між сприйняттям адресата та адресанта.

Відповідно до належності журналістського тексту до конкретних жанрів змінюються мета, посилення, композиція, структура та вимоги до самого матеріалу. Але інформативність, новизна обов'язково мають бути присутніми з огляду на вплив на респондента. Відповідальним за розуміння та взаємозв'язок має бути журналіст. Автор журналістського матеріалу також має спиратися на

цікавість теми, актуальність викладення даних для свого кола респондентів. Залежно від типу текстів, можна застосовувати емоційні вирази чи елементи художнього стилю, але вони не мають спотворювати істину та бути категоричними.

Автор тексту повинен дотримуватися класичних вимог до логічних, лінгвістичних, композиційних аспектів, які у комплексі можуть сформувати зрозумілу платформу для тексту та його читабельності. Використання реальної перевіреної інформації є вимогою журналістських стандартів, які висувають власні практичні домагання до формування тексту та загалом всього матеріалу, що належить до журналістського простору.

1.2. Соціально вразливі категорії населення відповідно до чинного законодавства України

Чинне законодавство України, говорячи про соціальну політику держави та поділяючи суспільство на різні категорії відповідно до їхніх потреб, оперує наступними термінами:

1) Отримувач соціальних послуг – особи чи сім'ї, які належать до вразливих категорій населення або перебувають тимчасово у складних життєвих обставинах, та які отримують від держави соціальні послуги.

2) Вразливі категорії населення – особи, які мають найвищий ризик потрапляння до складних життєвих обставин, причинами цього можуть бути несприятливі зовнішні та внутрішні чинники.

3) Особи, що перебувають у складних життєвих обставинах – особи або сім'ї, які мають такі обставини, що негативно впливають на їхнє життя, стан здоров'я, інші види функціонування, та не можуть подолати їх самостійно [40].

Таким чином соціально вразливими верствами населення в Україні є представники таких категорій населення як індивіди чи окремі соціальні групи, які мають велику ймовірність зазнати негативних впливів соціальних, екологічних, фінансових чинників, захворіти тощо. Синонімічною на законодавчому рівні є конструкція «групи ризику», які також є об'єктом постійних уваги, перевірки та нагляду з боку соціальних державних служб.

Вразливі верстви населення складаються з таких категорій людей:

бездомні;

родини, які мають проблеми з дитячою занедбаністю, сексуальними фізичними зловживаннями щодо дитини або одного з партнерів;

подружні пари, які мають сімейні конфлікти;

родини, де дитина виховується лише одним з батьків та є місце для серйозних сімейних конфліктів;

ВІЛ-інфіковані особи та їхні родини;

особи з низьким доходом через безробіття, відсутність годувальника у родині, фізичні вади, низький рівень професійної підготовки тощо;

особи, які порушували закон та відбули за це покарання;

особи з соматичними або ж психічними захворюваннями, інвалідністю;

особи із залежністю від алкоголю, наркотиків тощо;

іммігранти та меншини, які мають недостатні ресурси та можливості для життя, ті, хто став жертвою расизму чи іншого виду дискримінації;

особи з затримкою розвитку та їхні родини;

особи похилого віку, які не можуть нормально функціонувати;

мігранти, біженці, вимушені переселенці, які не мають достатньої кількості необхідних ресурсів;

діти, які мають проблеми з навчанням в школі [18].

Роботу з цими категоріями населення проводять водночас державні структури, громадські організації, волонтерські центри та церковні громади. Держава розробляє спеціальні заходи для підтримки соціально вразливих категорій населення. Наприклад, у межах державної молодіжної політики та

гарантій соціального захисту молодих громадян Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [11] вимагає створювати організаційні, соціально-економічні та політико-правові умови для соціального становлення, розвитку молоді в Україні. Соціальна служба в цьому напрямку займається реалізацією успішного вирішення питань з сім'ї, жінок, дітей та молоді, розробляє програми контролю за виконанням цільових рішень для поліпшення життя вище зазначених осіб.

Держава також займається соціальним захистом непрацездатних осіб. Ознаками роботи соціальних структур в цьому напрямку є фінансування витрат з державного бюджету, встановлення чітких категорій населення, які потребують забезпечення, відповідно до пріоритетів, що встановлені раніше органами державної влади [18].

Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» [4] регулюють правила забезпечення та соціального захисту інвалідів. Держава виконує важливу роль у реалізації соціальної політики, налагоджування відносин та комунікації між суспільством та державою. ЗМІ та окремі медіа виступають в цьому процесі одним з кілець ланцюга комунікації. Тож задачею журналістів стає обережне висвітлення важливих питань щодо соціально вразливих категорій населення, які будуть допомагати розв'язувати їхні проблеми [40]. Наприклад, медіа може використовувати свої ресурси для поширення інформації до проблем усиновлення, допомоги інвалідам, систематичної підтримки внутрішньо переміщених осіб, біженців.

У галузі соціальної політики відповідно до перелічених чинників створено поняття базового державного соціального стандарту (скорочено – БДСС). Стандартизація є необхідним кроком для формування якісної допомоги вразливим категоріям населення, з'явилася вона в процесі реформування соціальної сфери [45]. Тож завданнями такої стандартизації є поліпшення механізмів реалізації конституційних прав, підвищення ефективності надання соціальних послуг, задоволення найважливіших потреб громадян. Вся

українська система управління соціально-політичними процесами має досить велику правову та юридичну базу. Вона формується на основі загальних положень чинного законодавства, враховуючи Конституцію України, КЗпП, актів, прийнятих Верховною Радою України. Зокрема це Закони «Про прожитковий мінімум» [10], «Про межу малозабезпеченості» [8], «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [2], «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [9] тощо.

1.3. Журналістські стандарти та етика соціальної комунікації

Поняття моралі та етики мають під собою схоже підґрунтя, але у сучасних умовах у розрізі вивчення журналістики тлумачення термінів є різним. «Етика» використовується у розумінні стійкого явища чи його форми, що може спостерігатися у побуті чи іншому виду зайнятості людини. Професійна етика розглядається як стосунки між професіоналом, об'єктом його діяльності, колегами та суспільством [28].

Соціальна журналістика, що націлена на викриття особливостей соціальних проблем суспільства, часто будує матеріали на основі сторітелінгу. Існує певний герой чи група героїв сторітелінгу, які зазнають певних проблем з життєво важливими потребами. У статті 12 Загальної декларації прав людини зазначено: «ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і родинне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію» [1]. Кожна людина має право на приватне життя та його захист. У той час людина ж має право на отримання інформації, яка буде їй цікава.

У цьому правовому полі журналіст, який відповідає за надання потрібної інформації, має створювати журналістські матеріали для публікації таким чином, щоб не порушувати жодного з задекларованих прав людини та

залишатися у межах журналістського кодексу [21]. Приватне та публічне має досить тонку межу. Коли людина опиняється в соціумі, вона стає частиною спільного публічного життя, тоді її фото можуть використовувати в матеріалах. Але приватне життя охороняється законодавством, а його межі можуть бути порушені лише з дозволу особи, яку це безпосередньо стосується [27].

Етичні зобов'язання ЗМІ поширюються на всіх журналістів та працівників медіа, незалежно від типу організації, де вони працюють. Це стосується одночасно незалежних, приватизованих, державних, корпоративних ЗМІ, консолідованих медіакомпаній тощо [38].

Міжнародна федерація журналістів (скорочено – МФЖ) прийняла Декларацію принципів поведінки в 1954 році, цей документ досі вважається універсальним довідником з етики для журналістів всіх країн. Відповідно до викладеного матеріалу в Декларації, головними цінностями журналістики стають правдивість, незалежність та потреба в мінімізації шкоди [33]. Серед міжнародних документів щодо цієї теми свою силу демонструє кодекс етики, який був прийнятий в 2014 році організацією Society of Professional Journalists. У ньому головна задача журналіста полягає в «добросесній діяльності».

Зазначений кодекс засновано на чотирьох принципах журналістики:

- 1) Пошуки істини та її розповсюдження.
- 2) Мінімізація шкоди від опублікованого матеріалу.
- 3) Незалежна діяльність журналістів.
- 4) Підзвітність та прозорість діяльності [29].

Аналогічні принципи присутні майже у всіх кодексах журналістів різних країн. Кодекс етики для українських журналістів було затверджено у 2002 році, останні зміни в нього вносили у 2013 році. Він складається з дев'ятнадцяти статей, які загалом повторюють правила діяльності журналістів у всьому світі. Відповідно до Статті 1 Кодексу, свобода слова та висловлювання є невід'ємною складовою роботи журналістів [13]. Інші статті Кодексу є додатковим підтвердженням та міцною базою для підтримки журналістських стандартів, якими має керуватися автор матеріалу під час його створення. До них належать:

баланс думок та точок зору – автор матеріалу має знаходити об'єктивізм в матеріалі та дотримуватися його, даючи респондентам право обирати власну позицію;

оперативність – матеріал має бути актуальним та швидким, при цьому не на збиток іншим стандартам;

вірогідність – кожен факт має бути перевіреном в офіційних чи наближених до них джерелах;

відокремленість фактів і коментарів – журналісти мають висвітлювати думку прозоро, чітко розгалужувати істину та додаткові думки;

точність – поширення інформації з неточних джерел може розглядатися як навмисна пропаганда, маніпулювання тощо;

повнота – поширювана інформація має повною мірою надавати респонденту уявлення про ситуацію [20, 25].

Також журналіст має бути чесним, відстоювати свою позицію попри зовнішньому втручання в створення матеріалу за матеріальну винагороду. Стаття 18 Кодексу свідчить, що журналіст має бути обережним під час створення матеріалів, які пов'язані з дітьми [13]. Автор повинен мати серйозні підстави для висвітлення такої теми, а також мати письмовий дозвіл батьків чи опікунів неповнолітньої особи [32].

Діяльність журналістів в Україні також має продуманий плацдарм з боку юриспруденції. Аспекти діяльності українських ЗМІ мають підтвердження на законодавчому рівні. Таким чином головні положення, що коригують та регулюють дії всіх медіа, мають юридичну основу в наступних документах: Закони України «Про інформацію» [7], «Про друковані засоби масової інформації в Україні» [5], «Про телебачення і радіомовлення» [12] тощо. Соціальна відповідальність ґрунтується на слідуванні та виконанні журналістських стандартів. Етичні норми своєю чергою існують на базі систематизованих уявлень медіавників про професійні обов'язки, принципи та норми, які можуть регулювати поведінку журналістів [30].

Один з важливих принципів соціальної відповідальності ЗМІ полягає в реалізації соціальних ініціатив шляхом створення проєктів з відповідною тематикою. Медіа, які залучені до соціальної галузі, мають брати безпосередню участь в проєктах, що стосуються розв'язання важливих для суспільства проблем, сприяють покращенню рівня соціальної обізнаності значущих проблем [45]. Стосовно комерційних та приватизованих медіа більш раціонально використовувати поняття «корпоративна соціальна відповідальність», що пов'язано з бізнесом та означає добровільну діяльність компанії з урахування інтересів суспільства та власних потреб [36].

Способів реалізації відповідальності представлено багато, враховуючи сучасні можливості розповсюдження інформації завдяки соціальним мережам. Медіа можуть використовувати актуальні методи поширення соціально важливої інформації. Наприклад, на тлі військових дій в Україні ця тема в 2022 році отримала особливу важливість. Медіа різних рівнів можуть публікувати матеріали з елементами сторітелінгу, в яких поширюється інформація щодо евакуації з небезпечних точок, поради для поведінки на окупованих територіях. Також ЗМІ можуть запускати відео з покроковими інструкціями дій в різних випадках – під час обстрілів, залучення хімічної зброї тощо. Поширення контактів волонтерів, структур психологічної підтримки та інше.

Порушення журналістських стандартів, відхід від етичних норм та правил моралі виступає прямим підтвердженням непрофесійного ставлення журналіста до своїх обов'язків. ЗМІ сьогодні виступають інструментом соціалізації через виконання своїх обов'язків з забезпечення інформацією суспільства [41]. Медіа є інструментом розвитку та знань через можливість відтворювати завдяки журналістським матеріалам інформаційної картини світу. [21].

Подібні дії медіа та журналістів не лише допомагають в реалізації соціальної відповідальності, а й сприяють налагодженню розмови між державою та суспільством, забезпечуючи важливою для життя інформацією. Суспільство очікує від журналістів чесних та точних матеріалів, які допоможуть розумітися на актуальних проблемах та шляхах їх розв'язання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ КОНТЕНТУ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ

2.1. Аналіз юридичних аспектів використання журналістської етики в текстах

Нормативною базою для журналіста стають наступні документи: Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [3], Закон України «Про телебачення і радіомовлення» [12], Закон України «Про інформацію» [7], Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [5]. Діяльність журналістів, що виходить за межі законодавства, ми розглядаємо як юридичне порушення обов'язків.

Виходячи з геополітичної ситуації у світі, зокрема в Україні з початком війни у 2022 році, ми маємо проаналізувати юридичні аспекти використання журналістської етики у матеріалах, які стосуються наступних соціально вразливих категорій населення:

- діти-сироти або діти, які потрапили до скрутних умов існування;
- внутрішньо переміщені особи (ВПО) та біженці (обидва терміни мають різне значення);
- особи похилого віку, які не можуть нормально функціонувати.

Юридичними та професійно-етичними порушеннями своєю чергою можуть виступати прихована реклама в матеріалах, розпалювання ненависті та релігійної ворожнечі, приниження, психологічний тиск тощо. Для проведення аналізу було обрано п'ять матеріалів стосовно виділених тем на різних журналістських ресурсах, які реалізують свою діяльність в Україні. Загальна характеристика матеріалів (табл.2.1) надає змогу поверхнево ознайомитися з

суттю викладання для подальшого детального аналізу юридичних аспектів використання журналістської етики.

Таблиця 2.1

Характеристики журналістських матеріалів відповідно до висвітлення соціально вразливих категорій населення

№ з/п	Назва матеріалу	Видання	Висвітлена категорія населення	Загальний зміст
1	2	3	4	5
1	«Будинки сімейного типу та прийомні сім'ї Миколаївщини. Де перебувають діти»	Суспільне	Діти та сім'ї, які потрапили до скрутних умов існування	Звітний матеріал, що побудовано на інтерв'ю з начальницею служби у справах дітей Миколаївської області
2	«З сім'ї вціліла лише 7-річна донька: у Маріуполі під завалом Драмтеатру загинули її батьки та 2,5-річна сестра»	Букви	Діти-сироти	Історія дитини, яка залишилася сиротою через загибель родини під час скидання авіаційної бомби на Драматичний театр у Маріуполі, зі слів друзів родини. Нотатка видавництва
3	«Втікаючи від війни: як у всьому світі допомагають українським біженцям»	ТСН	Біженці	Стаття щодо видів психологічної, фінансової допомоги біженцям закордоном
4	«Я двічі стала переселенкою через війну. Вікторія залишила Луганську область у 2014, а зараз – Бучу»	The Village Україна	Внутрішньо переміщені особи	Пряма мова героїні репортажу з деякими коментарями та її власними фотографіями про евакуацію з Бучі під час окупації та прихисток у Польщі
5	«Старі й немічні в часи війни - як їм допомагають у Києві»	DW	Люди похилого віку	Репортаж з елементами сторітелінгу – історії людей похилого віку, які не виїхали з Києва та отримують допомогу від волонтерів

Повний обсяг матеріалів наведено в Додатках Б-Ж відповідно до нумерації, зазначеної у таблиці 2.1. Всі матеріали представлені у форматі текстів з візуалізацією: для матеріалів з елементами репортажу використовують автори фотографії, які запропоновує очевидець подій, в жанрі новин зображення обирають з числа тих, що знаходиться у безоплатному доступі.

Ми вважаємо необхідним розглядати юридичні аспекти дотримання в журналістських матеріалах журналістської етики та професійних стандартів з огляду на наступні чинники:

- 1) Публікація фото та зображень, що не порушують авторських прав та прав людини, чиє фото розміщено.
- 2) Використання маніпулятивних, однобічних формулювань, що можуть спотворювати інформацію.
- 3) Заклик до насилля, створення штучних конфліктів.
- 4) Викривлення ситуації на користь окремих осіб чи групи людей.
- 5) Надання точної інформації з прозорими джерелами даних.

Перший журналістський матеріал відповідно до цих критеріїв супроводжується зображенням, яке не порушує жодних правил: воно є у безоплатному доступі, облич дітей не видно, що не порушує їхніх прав та не вимагає додаткових дозволів з боку батьків. Текст побудовано на словах начальниці служби у справах дітей, яка надає офіційну підтверджену інформацію, що свідкує про прозорість, повноту та вірогідність матеріалу. Матеріал викладено об'єктивно, без коментарів, емоційних закликів тощо. Ця стаття жодним чином не порушує юридичні аспекти.

Другий журналістський матеріал, обраний у межах цієї роботи, є заміткою. Тут використовують фотографії з соціальної мережі особи, про яку йдеться, з посиланнями на оригінали зображень. У замітці вже присутня експресивна лексика, що формує завчасне ставлення респонденту до ситуації, але не присутня спотворена інформація чи негативні заклики – лише констатація факту.

Третій матеріал доповнюється зображенням дітей з посиланням на повноцінний відеорепортаж того ж медіаресурсу (ТСН). У тексті викладають факти з посиланнями на інші джерела інформації, що підтверджує прозорість та достовірність викладених даних. Відсутні заклики до насилля чи розпалювання конфліктів.

Четвертий матеріал побудовано на основі прямої мови головної героїні оповіді. Також використано фотографії з її телефону, що підтверджують слова та можуть використовуватися на користь правдивості опублікованих даних. Не використовують заклики до негативної діяльності, хоча присутня емоційність. Підтвердження щодо спотворення інформації на користь особи чи групи осіб не знайдено, через аналіз офіційних джерел за даною тематикою можна знайти підтвердження матеріалу.

П'ятий матеріал німецького видання, що має українську акредитацію, створено з трьох інтерв'ю з людьми похилого віку. Всі зображення підписані, але невідомо, чи опубліковані вони з дозволу осіб, які там зображені. Не використовують маніпуляції, інформація запропонована у повному обсязі, джерела також визначено як прозорі.

Отже, виходячи з аналізу п'яти різних журналістських матеріалів стосовно соціально вразливих категорій населення, можна говорити про дотримання українськими журналістами юридичних правил викладення матеріалу з огляду на професійні стандарти та вимоги журналістської етики. Тож більшою мірою сьогодні журналісти не порушують чинне законодавство та правила викладення матеріалів.

2.2. Емоційний вплив на аудиторію: семантико-стилістичний аналіз тексту

Семантико-стилістичний аналіз текстів журналістських матеріалів націлено на аналіз взаємозв'язків між мовними засобами та загальним стилістичним забарвленням, що засновано на семантичних та стилістичних зв'язках окремих мовних одиниць на різних рівнях. Для аналізу журналістських матеріалів з метою визначення емоційного впливу на аудиторію ми розглядаємо в межах дипломної роботи ті самі роботи журналістів, які вказано

у таблиці 2.1 та у додатках Б-Ж. Частково тема емоційного впливу через спотворення, викривлення інформації та залучення маніпулятивних елементів була піднята у попередньому пункті. Комплексний аналіз проходить за наступним алгоритмом:

- 1) Стильова та жанрова належність тексту, форма існування.
- 2) Комунікативні властивості, що побудовані на лінгвістичних та екстралінгвістичних ознаках.
- 3) Функціонально-стильове навантаження мовних засобів.

Стиль всіх виділених матеріалів – публіцистичний, жанрова належність відмінна – від інформаційних до аналітичних напрямків. Форма існування журналістських матеріалів – письмова. Перший текст належить до новинного жанру, відповідно до цього автор використовує сувору, об'єктивну лексику, що спрямована на констатацію факту. Текст націлено на загальне суспільство, в період воєнного часу тема дітей, які залишилися без батьківського піклування з різних причин є особливо важливою для суспільства. Залучена спеціальна професійна лексика служби у справах дітей: «родини опікунів та піклувальників», «питання патронатних вихователів», «влаштування під опіку».

Другий текст – нотатка видання. Присутня в тексті певна експресія з метою виклику у суспільства емоцій. Наприклад, застосовано конструкцію «загинули під завалами Драмтеатру, на який росіяни скинули авіабомбу». Певна метонімія («росіяни» замість «російські військові») вказує на причетність всього населення до війни та загибелі конкретних осіб, яких згадано в тексті. Також присутні соціально забарвлені синоніми: «знищувати місто» для підкреслення боротьби армії не проти військових, а проти цивільного населення.

Третій текст – стаття, що також представлена в публіцистичному стилі. У цьому матеріалі одночасно поєднують загальноживані слова та фрази, що можуть належати до художнього описання як «незабаром», «негайно», «ось-ось розпочнеться». Поруч з цією лексикою, що має функціонально-стилістичне навантаження, залучено наукову термінологію: «служби рекреаційно-

оздоровчої, освітньої та психологічної підтримки», «гарантувати продовольчу безпеку». Текст може бути розрахованим на біженців з України, які опинилися за кордоном.

Четвертий текст – репортаж зі слів очевидиці подій. Тож семантико-лексичні чинники містять багато експресивно забарвлених формулювань: «як заворожена», «тваринний якийсь страх», найбільший і найцінніший дар», «цілі й неушкоджені». Також використана в репортажі специфічна лексика як «конструктивна енергія», «периферійну іннервацію». Текст загалом є експресивним, емоційним. Деякі фрагменти прямої мови пояснюють через примітки редакції для кращого розуміння ситуації. Метою публікації є висвітлення реальних подій війни, життя біженців та внутрішньо переміщених переселенців.

П'ятий текст – репортаж з елементами інтерв'ю. Заголовок матеріалу вже створює певне емоційне ставлення – в ньому присутнє чітке окреслення аудиторії, про яку йдеться («старі й німці»). Використовують соціально забарвлені висловлювання з ознаками, які характерні розмовному стилю: «нарікає старенька жінка», «люди мали клопіт», «структури з'являються в столиці України, як гриби після дощу», «моє серденько було би не на місці», «юрмляться волонтери». Тексти містять метонімічні синоніми такі, як, наприклад, «столиця України» замість «Київ». Також автор тексту використовує деякі специфічні вирази та термінологію, наприклад, «російське ППО», «бійці територіальної оборони» тощо.

Тож, виходячи з аналізу п'яти журналістських матеріалів, які розміщено на різних джерелах, можна виділити декілька загальних характеристик:

- 1) Журналістські матеріали щодо соціально вразливих категорій населення, у 2022 році освітлені в контексті військових дій та їхніх наслідків на території України.
- 2) Стильові та жанрові ознаки відповідають публіцистичному стилю, який використано журналістами.

3) До екстралінгвістичних ознак проаналізованих матеріалів належать: письмова форма викладання, додавання зображення, що краще ілюструє тему, мета публікації – ознайомлення з новинами, формування певного світогляду українських респондентів.

4) Серед лінгвістичних ознак для всіх текстів характерні: використання специфічної професійної лексики, залучення конструкцій та мовних засобів розмовного стилю, соціально забарвлені формулювання.

Серед функціонально-стильового навантаження мовних засобів на належність до публіцистичного стилю певний ефект «новизни» викладених даних, персоніфікація, яка викладена через ефект «зі слів очевидців» та сторітелінг, аргументованість та фактологічність інформації.

Узагальнюючи аналітичну інформацію, яка була використана в межах виявлення семантико-стилістичних ознак, можна говорити про емоційний вплив журналістських матеріалів на респондентів та сприйняття поданих даних. Автори матеріалів використовують вербальні (текст) та невербальні (зображення) засоби для досягнення потрібного ефекту. Загалом тексти є нейтральними за своєю суттю, але використання деяких забарвлених формулювань формує певне уявлення стосовно думки автора щодо подій, які описуються. Сприяє цьому функціонально-стильове навантаження мовних засобів, що використані журналістами, вони ж вказують на спрямованість текстів на публічне застосування.

Паралельно цьому можна зазначити загальну тенденцію лексичної однорідності, яка присутня практично у всіх публікаціях. Використовувані лексичні конструкції не маніпулюють свідомістю респондентів, не вводять в оману, але можуть спробувати викликати співчуття, співпереживання та хвилювання про героїв сторітелінгу, на основі слів яких сформовано журналістський матеріал.

2.3. Центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія»: огляд та характеристики

Комунальний заклад, на базі якого пройдена переддипломна практика, було засновано 20 березня 2004 року, тоді він визначався як притулок для неповнолітніх та належав службі у справах дітей Великобурлуцької державної адміністрації. На той час це був єдиний в Україні притулок для дітей, який функціонував у сільській місцевості. На початку 2011 року його перепрофілювали у притулок для дітей служби у справах дітей Великобурлуцької районної державної адміністрації [14].

Відповідно до рішення Великобурлуцької районної ради від 21 жовтня 2011 року № 126 – VI його статус та профіль знову змінилися. До 2016 року він існував як Комунальний заклад «Великобурлуцький район районний центр соціально-психологічної реабілітації дітей» [14]. Загальна відмінність від звичайного притулку полягає у можливих строках проживання дітей на його території – тут його збільшено до дев'яти місяців замість трьох.

Нова реорганізація відбулася у квітні 2016 року. Вона стала результатом скандальних подій через неможливість закласти у районний бюджет на 2016 рік гроші для роботи центру реабілітації. Журналісти Харківського телеканалу АТН висвітлювали події у репортажі «Небажаний "подарунок" на день Святого Миколая. На Харківщині чиновники хочуть закрити реабілітаційний центр для дітей» від 18 грудня 2015 року [14].

За допомогою волонтерського руху «Дорослі – дітям» та репортажів на регіональному телеканалі працівникам центру вдалося привернути увагу до проблеми влади Харківської обласної державної адміністрації. Так відповідно до рішення Харківської обласної ради IV сесії VII скликання від 14 квітня 2016 року № 136 – VII центр було перепрофілювано та змінено назву на Комунальний заклад «Харківський обласний центр соціально – психологічної реабілітації дітей “Надія”» [14]. Це рішення також передбачало передачу

центру в суспільну власність територіальних громад, сіл, селищ, міст Харківської області. Відповідно до цього нормативно-правового документа він є правонаступником попереднього закладу, який існував на цій базі.

Таким чином звернення до журналістів та залучення суспільства допомогло зупинити корупційну діяльність у межах району, зберегти важливий (серед обласних масштабів) об'єкт соціального значення. Також після цього було розвинуто волонтерський рух, який допомагав у створенні комфортних умов життя. Завдяки бюджетному фінансуванню від ХОДА та допомозі від волонтерських організацій БО БФ «Волонтери: дорослі – дітям», БФ «Благомай», БФ «Громадянин» було проведено повноцінний ремонт: від внутрішнього оформлення до утеплення фасаду будівлі. Гроші благодійними фондами збиралися через їх сайти – кожна з перелічених організацій публікувала на власному інтернет-ресурсі інформацію щодо виконання всіх робіт, необхідності у певних матеріалах для будівництва та потрібних коштів, методів їх переведення тощо [35].

Остання на сьогодні реорганізація закладу відбулася 15 жовтня 2020 року. Сьогодні центр є комунальним закладом «Харківський обласний центр соціальної підтримки дітей та сімей “Надія”» Харківської обласної ради і є правонаступником попереднього закладу [14]. Відповідно до Положення у центрі можуть перебувати діти від 0 до 18 років. Реорганізація та новий принцип реабілітації передбачає надання допомоги не лише дітям, але також і батькам, які страждають від насилля в родині, переживають розірвання шлюбу чи інший тяжкий період у сімейному житті.

Метою роботи закладу є:

забезпечення прав дітей на виховання в сімейних умовах або умовах, наближених до сімейних;

забезпечення прав дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, на захист і допомогу з боку держави;

запобігання соціальному сирітству;

сприяння розвитку і зміцненню сімей, покращенню соціального добробуту дітей та сімей з дітьми [35].

Відповідно до цього заклад має чинно виконувати наступні завдання під час своєї роботи:

забезпечення надання дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, та їх сім'ям, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, комплексу соціальних послуг в умовах стаціонарного перебування;

забезпечення утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах, наближених до сімейних;

сприяння соціальній інтеграції та реінтеграції дітей до біологічних сімей;

сприяння влаштуванню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сімейні форми виховання;

сприяння соціальній адаптації, інтеграції та реінтеграції дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у суспільство;

сприяння своєчасному наданню медичної допомоги та у разі потреби направленню на стаціонарне лікування [14].

Серед структурних підрозділів центру немає PR-відділу, маркетингового відділу або іншого підрозділу, який міг би безпосередньо займатися зовнішньою комунікацією. Відповідно до проведеного аналізу закладу в межах переддипломної практики можна виділити наступні моменти:

заклад не має власного сайту, сторінки у соціальних мережах тощо;

частина зв'язку із суспільством може здійснюватися через сайти благодійних фондів («Волонтери: дорослі-дітям», «Благомай»), де створено декілька розділів чи окремих дописів про цей центр;

відсутність комунікацій завдяки локальному пресцентру;

відсутність людини, яка могла б частково виконувати обов'язки фахівців з комунікації.

Комунікація закладу з оточенням проходить через особисте спілкування. Центр дотримується загальної термінології, яка характерна для соціальної галузі та затверджена чинним законодавством.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОНТЕНТУ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ

3.1. Аналіз друкованих текстів та відеоматеріалів

Журналістські матеріали активно розповсюджені у всіх форматах, які можуть стати для респондентів корисними. Зокрема переважають тексти та відеоматеріали. Друковані джерела інформації як газети, журнали поступово зникають через розвиток digital-простору. Для певних категорій друкована преса зберігає статус одного з ключових джерел даних. Таким чином ми маємо проаналізувати висвітлення вагомих питань стосовно соціально вразливих категорій населення, які поширено у вигляді друкованих текстів та відеоматеріалів в українському медіапросторі.

Для аналізу друкованих текстів ми обрали три регіональних періодичних видання, які реалізують під час воєнного стану свою діяльність в інтернеті, що власне пояснюють небезпечним розташуванням друкувальних центрів. Серед обраних газет: «Вечірній Київ», «Харьковские известия» та «Пенсійний кур'єр». Також ми обрали три статті – з кожної газети по одній – з соціально вагомих тем для подальшого аналізу. Критеріями виступають попередньо означені характеристики для кращого розкриття соціально вагомих чинників удосконалення журналістських матеріалів про соціально вразливі категорії населення, а саме:

- юридична прозорість друкованого тексту;
- емоційна складова, яку передано вербальними засобами;
- дотримання основ журналістської етики.

Відповідно до визначених чинників, за яким побудовано вивчення матеріалів з преси, ми можемо визначити компетентність авторів та дотримання

сучасними виданнями правил та вимог журналістського світу, чинного законодавства тощо.

Перший текст (Додаток І) має назву «Непроста евакуація: як живеться за кордоном дітям з київських інтернатів» («Вечірній Київ»). Висвітлювана категорія у статті – діти, позбавлені батьківського піклування. Серед юридичних аспектів не використано негативних закликів, розпалювання ворожнечі. Присутні емоційні, соціально забарвлені вирази як «прийняли дітлахів тепло», «якомога менше стресову евакуацію», «взагалі на грані подвигу». Дотримано загальних стандартів журналістів, окрім відокремлення коментарів від фактів – це не спотворює істину, але задає емоційний характер та передає думку автора. Наприклад, висловлювання «керувати таким закладом навіть у мирний час — непросто, а у час війни — взагалі на грані подвигу» є підтвердженням власної думки журналіста замість реальних фактів чи аргументації.

Другий текст (Додаток К) написано російською мовою – це нотатка «Кто из харьковчан сегодня может получить статус ВПЛ — разъяснения Департамента соцполитики» («Харківські звістки»). Висвітлювана категорія у коментарі – переселенці. Відповідно до Статті 25 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [6] є правомірним, адже є місцевим джерелом, які можуть повністю перейти на українську мову до середини 2024 року. Інші юридичні порушення також відсутні. Використано нейтральну лексику, застосовано специфічну термінологію як «статус внутрішньо переміщеної особи» та «звернутися до органів соціального захисту». Дотримано всіх стандартів журналістики, зокрема оперативність, вірогідність, точність та повнота.

Третій текст (Додаток Л) – «У Празі українських біженців селитимуть у намети – житлових приміщень немає» («Пенсійний кур'єр»). Висвітлювана категорія у новині – біженці. З юридичної точки зору дотримано всіх вимог відповідно до відсутності різноманітних закликів, розпалювання етнічних проблем (згадано про біженців «ромів» та «українців»). Використано

нейтральну лексику. Написано текст відповідно до стандартів журналістики як точність, повнота, баланс думок тощо.

Три відеоматеріали також обрано з числа робіт українських журналістів стосовно висвітлювання соціально вразливих категорій населення. Таким чином обрано репортажі:

1) «Представництво ЄС в Україні у співпраці з МОМ розпочинає інформаційну кампанію про безпечну міграцію» (Сніданок з 1+1) для підвищення обізнаності українців, що вимушені евакуюватися до інших країн через війну [47].

2) «Примусова депортація дітей – це геноцид українського народу» (Телеканал Прямий) для поширення важливої проблеми депортації дітей, представлено у вигляді інтерв'ю з експерткою [48].

3) «Люди з інвалідністю в умовах війни. Історія киянки, яка переїхала на Івано-Франківщину» (UA: Перший) – розповідь жінки з інвалідністю, яка отримала статус ВПО [46].

Емоційний бік всіх відеоматеріалів є більш помітним, порівняно з друкованими текстами. На це впливає наявність невербальної комунікації та можливість передавати частину інформації через жести, вирази обличчя тощо. Проаналізувавши загалом змістовну частину відео, можна говорити про дотримання юридичних вимог, відсутність викривлення інформації з вигодою для окремих людей чи груп. Також журналісти користуються у всіх відео професійними стандартами. Інформацію надано у повному обсязі, є підтвердження експертів, які додають подробиць ситуації. Також присутній баланс думок та точок зору. Матеріали є оперативними та актуальними.

Ми можемо дійти висновку, що друковані тексти та відеоматеріали різних журналістських джерел є результатом довготривалої роботи авторів, журналістської команди. Матеріали переважно викладено з боку об'єктивності та раціональності, не дивлячись на складність використання тематики стосовно соціально вразливих категорій населення, які особливо потребують соціального захисту під час проведення військових дій та загострення ситуації у різних

регіонах країни. Також варто зазначити, що присутня певна емоційність під час викладення змісту, але це не погіршує матеріал і виправдано жанровими особливостями та специфікою тематики.

3.2. Аналіз журналістського матеріалу в інтернеті

Сучасним джерелом інформації для респондентів стає інтернет та ресурси, які зосереджені у вільному доступі. У соціальних мережах, месенджерах активно залучено ідею створення інформаційного простору з новинним елементами. Журналісти частіше користуються можливостями Телеграму, Інстаграму, Фейсбуку. Для аналізу журналістських матеріалів стосовно соціально вразливих категорій населення в інтернеті ми маємо проаналізувати декілька дописів різних представників.

Загальні відомості про матеріали з кросплатформної системи швидкого обміну повідомлень Телеграм представлено в таблиці 3.1 (самі матеріали відповідно наведено у Додатках М-П). Порівняння та вивчення детально особливостей матеріалів у мережах побудовано на чинниках, що вже були зазначені у пункті 3.1 цього розділу роботи.

Обрано декілька матеріалів, що викладено на офіційних сторінках працівників державного апарату (радника міністра внутрішніх справ України Антона Геращенко та голови ХОДА Олега Сінегубова). Для створення контенту на цих каналах також залучено фахівців у галузі журналістики, представників прес служби чи копірайтера. Матеріали цілком раціонально розглядати як журналістські. Також проаналізовано матеріал з інформаційного каналу.

Перший зазначений матеріал містить посилання на першоджерела та виконує роль новини з дотриманням журналістських стандартів. Мінімальне застосування власних думок загалом є характерною рисою цього телеграм-каналу.

Таблиця 3.1

Загальні відомості про обрані журналістські матеріали в інтернеті

№ з/п	Джерело інформації	Зазначена соціально вразлива категорія населення	Аспекти вивчення матеріалів		
			Юридичні	Емоційні	Етичні
1	2	3	4	5	6
1	«Кукумбер»	Біженці	Відсутність негативних закликів, ворожнечі, порушень чужих прав	Мінімум емоції, використана лише нейтральна лексика	Повнота, точність (присутні посилання) інформації, актуальність
2	«Правда Геращенко»	Люди з інвалідністю, переселенці	Відсутність негативних закликів, ворожнечі	Відсутність емоції, залучено фото героїв, є заклик до допомоги через апелювання до емоцій	Повнота інформації, оперативність. Використано спірну лексику
3	«Олег Синегубов, голова Харківської ОДА»	Люди похилого віку, які потребують особливого догляду, люди з інвалідністю	Відсутність негативних закликів, порушень чужих прав	Використання абсолютно нейтральної сухої лексики	Повнота, точність, вірогідність, оперативність

Другий матеріал написано російською мовою, що не заборонено з огляду на ведення соціальних мереж. Але використання не державної мови однією з посадових офіційних осіб у керівництві може бути неоднозначно розцінено. Також використано спірну лексику: «родина інвалідів», «безпомічні», що має емоційне забарвлення та може бути образливим для самих героїв розповіді.

Третій матеріал з інтернету також взято з офіційної сторінки посадової особи у державному апараті. Текст написано переважно нейтральною лексикою, але деякі формулювання можна розглядати як маніпулятивні. Наприклад, до них належить «російський ворог», що одразу надає читачеві уявлення про згадуваних осіб та формують ставлення до них. Фраза

«неймовірні зусилля» також надають оцінку роботі людей, яких залучено до порятунку, та передають ставлення автору тексту до ситуації.

Щодо контенту українських журналістів у Фейсбуці, переважно там розташовано навчальний матеріал, який залучено для покращення професійних якостей журналістів, підвищення медіаграмотності респондентів. Прикладом є матеріал, розташований на сторінці ГО «Детектор медіа» у Фейсбук (Додаток Р).

Його мета – навчити журналістів правильно використовувати актуальну лексику в соціальній галузі, що має правильно інформувати адресантів повідомлення та не спотворювати дані. Далі у матеріалі надано посилання на повну статтю на офіційному сайті громадської організації. Подібний контент може бути залучений в соціальну сферу для кращого розуміння журналістського тексту, його логіки, задач тощо. Використано у публікації переважно нейтральну лексику, специфічні слова як «менсплейнінг», «авіаудар», «бомбосховища». У повному тексті залучено термінологію: «переселенець» та «біженець», «диверсант», «колабораціоніст», «тероборона» тощо. Дотримано журналістських стандартів та не порушено юридичних аспектів створення журналістських матеріалів.

Проаналізовано три журналістських матеріали, розташованих в Інстаграм (Додатки С-У відповідно до визначеної далі послідовності). Переважно це текст на зображеннях, що виправдано особливостями контенту та інтерфейсу.

Перший матеріал (джерело – «Свідомі») висвітлює проблеми переселенців, які потребують допомоги з евакуацією. Текст створено з дотриманням загальних юридичних, етичних норм. Серед лексики також присутня метонімія – «росіяни обстріляють замість «російські військові». Використано об'єктивні факти, які емоційну складову підкріплюють через цитати волонтерів та фото як елемент невербаліки.

Другий матеріал (джерело – «Новини здорової людини») – дайджест найважливіших подій за добу. Хоча зображення та сам текст мало корелюються. Зображення біженців (серед яких є діти) використано до тексту,

де кількісно переважають матеріали про озброєння, мародерів тощо. Використана суха лексика, не порушено юридичних вимог.

Третій матеріал (джерело – «Букви») – розповідь про дітей, які втратили батьківське піклування. У цитатах присутні емоційні слова: «скоти», «фактично знищили», «росіяни знищили». Використано зображення дітей з посиланням на першоджерело публікації, що не порушує правил з боку саме цих журналістських матеріалів.

Не весь контент в інтернеті має причетність до журналістських матеріалів. Велика інформаційна частина, що присутня у глобальній мережі, написана журналістами чи представниками прес служб. Більшою мірою вони також дотримуються журналістських стандартів та професійних принципів. Багато акредитованих медіа використовують соціальні мережі для публікації загальних дайджестів з метою поширення певної інформації серед різних цільових аудиторій. Такі матеріали виконано у дотриманні з вимогами за всіма визначеними нами аспектами.

3.3. Практичні рекомендації щодо використання журналістського матеріалу

Задачами журналіста є донесення інформаційної, освітньої, життєво важливої інформації для респондентів, тому необхідно дотримуватися морально-етичних норм, професійних стандартів. Проаналізувавши викладену протягом всієї роботи інформацію, можна виділити три загальних важливих питання, які впливають на якість журналістських матеріалів:

мова викладення контенту журналістських матеріалів;

зрощення довіри до медіа як до посередника між державою та суспільством;

вживання правильної лексики відповідно до юридичних і емоційних аспектів, етичних норм.

Відповідно до чинного законодавства російськомовні джерела мають час до 2024 року для зміни мови викладення журналістських матеріалів. Стрімкий перехід до нових принципів публікації матеріалів може бути незручним для респондентів, що зменшить кількість лояльної аудиторії. Ми пропонуємо російськомовним джерелам поступово починати використовувати державну мову у 2022 році – особливо це актуально через стрімкий перехід українців на державну мову, що помітно в період з лютого по травень 2022. Журналісти мають декілька шляхів повільного використання української в текстах:

1. Дублювання матеріалів двома мовами для кращого сприйняття та виконання певної «освітньої» функції для читачів, глядачів (підходить для відеоматеріалів з запуском субтитрів, інтернет-публікацій, цифрових видань).

2. Використання мов у матеріалах у співвідношенні 50/50 (для преси).

Медіаресурси мінімізують вірогідність втрати лояльної аудиторії через різку зміну мовної політики, якщо це обумовлено регіональним розташуванням. На матеріали в інтернеті не поширено безпосередньо законодавство, відповідальність за залучення морально-етичних чинників мають нести адміністратори, редактори сайтів, сторінок у соцмережах тощо.

Українські медіа мають підвищувати довіру до власних матеріалів. Фактично найкращим методом комунікації держави з широкими масами суспільства є залучення журналістики як інструменту впливу на аудиторію. Важливо підвищувати лояльне ставлення суспільства до медіа. Окремі журналісти, медіа, ГО у цій сфері можуть використовувати наступні запропоновані нами методи:

1. Принцип наукової реклами – при продажу інформації (її поширенні) варто потенційним користувачам розповідати про особливості роботи зсередини для створення чіткого уявлення про діяльність журналістів (окремий контент у соцмережах з поясненням важливих критеріїв, чинників, що впливають на створення матеріалу тощо).

2. Використання контенту аудиторії – можна отримувати від респондентів матеріальні підтвердження певним подіям (відео, фото, слова очевидців). Додатково для цього треба вводити внутрішній фактчекінг, який буде націлено на створення стовідсотково вірогідного матеріалу без випадкового, несвідомого поширення фейкової інформації.

3. Використання зворотного зв'язку з респондентами – наявність персоналізованої комунікації допомагає підвищувати лояльність, створювати позитивне враження в уяві читачів та глядачів.

4. Участь в соціальних проєктах, підтримка соціально значущої діяльності благодійних фондів, соціальних структур, волонтерських організацій – публікація певної звітності для респондентів сприяє створенню довірливих стосунків між журналістами та аудиторією.

5. Знайомство зі штатом журналістів – люди краще сприймають інформацію, коли її надає реальна людина.

Українські медіа переважно дотримуються етичних норм та професійних стандартів; проблемою є лексика, яка може викривлено передавати істину, маніпулювати свідомістю респондентів тощо. Для глобального покращення ситуації варто регулярно проводити тренінги, майстер-класи, курси з питань використання правильних лексичних формулювань при висвітленні ситуацій щодо соціально вразливих категорій населення. Наразі в Україні таких платформ не існує, іноді організують професійні дискусії з актуальних питань. Для поліпшення роботи фахівців можна зробити подібні освітні курси базовими для осіб у соціальній журналістиці.

Через принципи невторчання у приватне життя журналіст не має висвітлювати належність особи до соціально вразливої категорії населення, якщо це безпосередньо не належить до теми матеріалу. Журналіст не має формулювати речення, які сприятимуть розвитку хибної надії стосовно цих категорій, особливо – дітей, людей з інвалідністю, хворих на ВІЛ/СНІД тощо. Стосовно дітей, які втратили батьківське піклування, можна використовувати наступну лексику: діти, позбавлені батьківського піклування; діти-сироти

(якщо мають офіційно такий статус); безпритульна дитина, підкинута дитина; дитина, батьки якої невідомі. Не можна називати цих дітей безхатками, безбатченками, убогими, до чого іноді вдаються журналісти з метою викликати почуття жалості в аудиторії.

У репортажах про дітей та сім'ї, які потрапили до скрутних умов існування, не можна використовувати лексику, що може сформулювати негативне ставлення дитини до ситуації навколо неї. Заборонені штампи з негативним забарвленням такі, як, наприклад, «алкаші», «неблагодійні». Висвітлюючи тему дітей, не варто користуватися прикметниками «малі», «слабкі», «чужі» тощо.

Відповідно до законодавчих стандартів, мігрантів можна називати біженцями, вимушеними переселенцями, внутрішньо переміщеними особами, іноземцями, особами без громадянства, особами, які потребують тимчасового захисту. Кожна з фраз не є синонімічною, тому варто перевіряти статус кожної людини, про яку створено матеріал. Заборонено етичними та правовими нормами використовувати щодо біженців та вимушених переселенців лексеми: «чорні», «не наші», «чужі», «чужинці», «вузькоокі» тощо, що свідчить про расизм та етнічну ворожнечу.

Стосовно людей з інвалідністю можна вживати фрази: «особа з інвалідністю» замість «інвалід», «людина з особливими потребами» замість «людина з обмеженими можливостями», «людина з розладами психіки», а не «психічно хворий», «особа зі слабким зором» замість «сліпий», «слабочуючий» замість «глухий».

Мета журналістських матеріалів – знищення соціальних стереотипів, подолання ворожнечі та створення толерантних стосунків у суспільстві. Журналіст має користуватися вербальними та невербальними засобами комунікації для розв'язання цих проблем. Використання нейтральної виваженої лексики може частково допомогти сформувати правильну основу для подальшої роботи.

ВИСНОВКИ

Чітке розуміння журналістами важливості висвітлення проблем соціально вразливих категорій населення допомагає формувати якісне тло для розвитку соціальної журналістики. Журналісти мають використовувати теоретичні знання стосовно конструювання текстів для подальшої роботи з матеріалами у межах соціальної проблематики. Структура контенту журналістських матеріалів має зберігати семантичні, стилістичні та логічні зв'язки, орієнтуватися на конкретну цільову аудиторію з метою інформування, заклику до дій тощо. Композиція має містити заголовок, лід, основну частину та висновки. Автор тексту базує традиційно матеріал на вимогах до лінгвістичних, композиційних та логічних чинників. Вони формують читабельність, актуальність журналістського матеріалу для респондентів.

Соціально вразливі категорії населення визначено чинним законодавством України. Існує умовний розподіл їх відповідно до потреб у соціальній допомозі: отримувачі соціальної допомоги, соціально чутливі верстви населення, особи, які перебувають у складних життєвих обставинах. Реалізації державної підтримки відбувається завдяки процесам стандартизації, які запропоновано в межах реформування соціальної політики.

Етика соціальної комунікації є інструментом регулювання роботи журналістів. Схожі функції мають міжнародні документи з етичних норм та професійних стандартів. Найголовнішими професійними стандартами є баланс думок, вірогідність, точність, оперативність, повнота інформації, прозорість, відокремлення фактів від коментарів. Журналіст має працювати з огляду на об'єктивність, мінімізацію емоцій під час викладення змісту.

Проведений аналіз журналістських матеріалів стосовно біженців, переселенців, дітей-сиріт, сімей, які потрапили до складних життєвих обставин, людей з інвалідністю, на виявлення юридичних аспектів довів, що більшість українських медіа при викладенні даних стосовно соціально чутливих категорій

населення дотримуються правил висвітлення приватного життя, не використовують мову ворожнечі, не розпалюють етнічні, релігійні скандали тощо. Тексти відповідають етичним вимогам та журналістським стандартам.

Семантико-стилістичний аналіз показав використання деяких емоційних висловів, залучення розмовної лексики поза цитатами очевидців чи героїв репортажів. Функціонально-стильове навантаження матеріалів побудовано таким чином, що не використовує маніпулятивних чи свідомо хибних формулювань, але додавання деяких конструкційних зворотів може частково передавати думку автора та формувати ставлення респонденту до ситуації.

У межах дипломної роботи було схарактеризовано центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія» як один зі структурних об'єктів соціальної інфраструктури. Метою його роботи є підтримка дітей та сімей, запобігання соціальному сирітству, використання різних психологічних інструментів та соціальних можливостей для покращення стану сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Аналіз друкованих текстів та відеоматеріалів продемонстрував дотримання загальних вимог до юридичних, етичних аспектів. Матеріали викладено об'єктивно, присутня певна емоційність, що характерна для обраних жанрів, специфіки тем. Відповідні характеристики також описують журналістські матеріали в соціальних мережах (Телеграм, Інстаграм, Фейсбук).

Загалом проаналізовано вісімнадцять матеріалів з різних ресурсів відомих українських медіа, до яких належать ТСН, Суспільне, UA: Перший, телеграм-канали «Кукумбер», «Олег Синегубов/ Харківська ОДА», «Пенсійний кур'єр», «Свідомі», «Букви», The Village Ukraine тощо.

Дослідивши всі наведені матеріали, ми надали низку практичних рекомендацій стосовно вдосконалення журналістських матеріалів з соціальних тем. Через мовне питання та його урегулювання державними інструментами регіональним джерелам запропоновано поступового переходити до української мови шляхом дублювання двома мовами або публікації різними мовами у співвідношенні 50/50.

Через потребу формування лояльного ставлення респондентів до журналістів запропоновано п'ять шляхів підвищення довіри до медіа: знайомство з працівниками конкретного медіа, викладення матеріалів аудиторії з попереднім фактчекінгом, налагодження зворотного зв'язку, знайомство з особливостями роботи журналістів через транслявання цієї теми у соцмережах.

Удосконалення контенту журналістських матеріалів можливе завдяки залученню освітніх курсів щодо вживання лексичних форм з різним емоційним навантаженням, використання правомірної термінології. При описанні проблем людей з інвалідністю журналіст має оперувати такими формулюваннями: «особа з інвалідністю», «людина з особливими потребами», «людина з розладами психіки», «особа зі слабким зором» тощо. Стосовно дітей, біженців, переселенців журналіст має дізнатися конкретний офіційний статус. Можна використовуватися терміни: «діти-сироти», «діти, позбавлені батьківського піклування», що не синонімічно та має різний соціальний зміст. Для висвітлювання питань біженців використовують такі лексичні конструкції: «мігранти», «особи без громадянства», «особи, що потребують тимчасового захисту» тощо.

Для досягнення мети були вирішені наступні завдання: визначити структуру та зміст тексту журналістських матеріалів; узагальнити відомості про соціально вразливі категорії населення згідно з українським законодавством; виділити загальні позиції журналістських стандартів та етики соціальної комунікації; проаналізувати юридичні аспекти застосування журналістської етики у текстах та інших матеріалах; провести семантико-стилістичний аналіз тексту для виявлення емоційного впливу на аудиторію; розглянути центр соціальної підтримки дітей та сімей «Надія» як структурний елемент соціальної сфери; проаналізувати друковані тексти та відеоконтент на зазначену тему; зробити аналіз інтернет-матеріалів на базі соціальних мереж; надати практичні рекомендації щодо створення та журналістських матеріалів.

Таким чином в роботі всі завдання були вирішені в повному обсязі, мета досягнута в повному обсязі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948 р. //Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – С. 30.
2. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» // Відомості Верховної Ради України, 1992, № 2811-ХІІ.
3. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» // Відомості Верховної Ради України, 1997, № 540/97-ВР.
4. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» // Відомості Верховної Ради України, 2004, № 1727-ІV.
5. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» // Відомості Верховної Ради України, 1992, № 2782-ХІІ.
6. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» // Відомості Верховної Ради України, 2019, № 2704-VIII.
7. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України, 1992, № 2657-ХІІ.
8. Закон України «Про межу малозабезпеченості» // Відомості Верховної Ради України, 1994, № 190/94-ВР.
9. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради України, 1991, №875-ХІІ.
10. Закон України «Про прожитковий мінімум» // Відомості Верховної Ради України, 1999, № 966-ХІV.
11. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» // Відомості Верховної Ради України, 1993, № 2998-ХІІ.
12. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» // Відомості Верховної Ради України, 1993, № 3759-ХІІ.
13. Кодекс етики українського журналіста // Журналіст України. № 1.

14. Положення про комунальний заклад «Харківський обласний центр соціальної підтримки дітей та сімей “Надія”» Харківської обласної ради. – 2020. – С. 14.
15. Арутюнова Н.Д. Дискурс /Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С.136 – 137.
16. Виртосу І., Шендеровського К. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. кол. – За ред. І.Виртосу, К. Шендеровського – Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. – 260 с.
17. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
18. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста: практичний посібник / О. П. Голуб ; Інститут масової інформації. – К. : ТОВ Софія-А, 2016. – 184 с.
19. Етика у сфері соціальних комунікацій (професійні стандарти у журналістиці, рекламі та PR) : Навчально-методичний посібник / Наталія Стеблина. — Львів : ПАІС, 2014. — 228 с.
20. Єльцова С. С. Текст як лінгвістичне поняття та надфразова єдність / С. С. Єльцова. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – №31. – С. 38–40.
21. Журналістика та медіа : довідник [Текст] / Зігфрід Вайшенберг, Ганс Й. Кляйнштойбер, Бернгард Пьюрксен ; пер. з нім. П. Демешко та К. Макеев; загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. — К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. — 529 с.
22. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – Львів : ПАІС, 2008. – 270 с.
23. Іванов В. Загальні стандарти журналістики / В. Ф. Іванов // Інформаційне суспільство. – К., 2011. – Вип. 13. – Січень – червень. – С. 28–29.
24. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний. - Львів : ПАІС, 2000. - 68 с.

25. Климанська Л. Медіа-імідж соціальної проблеми / Л. Д. Климанська // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – Вип. 15. – 650 с.
26. Кузнецова О. Професійна етика журналістів : Посібн. / О. Кузнецова – Львів: ПАІС. – 2007. – 246 с.
27. Кузнецова ОД. Правові й етичні норми журналістики: тексти лекцій. Львів: РВВ Львів, ун-ту, 1993. 300 с.
28. Лещик Н. В. Дослідження українського інформаційного медійного контенту: психолого-соціальний вимір / Н. В. Лещик // *ScienceRise*. - 2016. - № 1(1). - С. 42-51.
29. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації [Текст] / Деніс Мак-Квейл; пер. з англ. О. Возьна, Г. Сташків. — Львів : Літопис, 2010. — 538 с.
30. Медіа і права дитини : посібник для журналістів, створений самими журналістами // ЮНІСЕФ в Україні.
31. Мостовий Журналістська етика: посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. – За ред. В. П. Мостового та В. В. Різуна. – Київ, ТЗОВ «ЗН УА», 2014. – 224 с.
32. Онуфрив С.Т. „Текст у тексті”: інтертекст, код, денотація/конотація
33. Опис закладу. Центр "Надія". – 2016. – С. 3.
34. Перспективні напрямки дослідження українського медійного контенту: фундаментальні та прикладні аспекти : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції Конференція присвячена аналізу ефективності використання комунікаційних технологій в українському медіапросторі. – К., 2016.
35. Серажим К. Композиція та архітектоніка тексту: принципи редакторського втручання / Катерина Серажим. // *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи..* – 2014. – №5. – С. 95–100.
36. Стеблина Н. О. Етика у сфері соціальних комунікацій (професійні стандарти у журналістиці, рекламі та PR) : Навчально-методичний посібник / Наталія Стеблина. — Львів : ПАІС, 2014. — 228 с.

37. Шевченко В. Особливості контенту в сучасному журналістикознавстві / Вікторія Шевченко. // Діалоги: медіа студії. – 2015. – №21. – С. 7–26.
38. Шендеровський К.С. Медіакомунікації та соціальні проблеми: Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / Упор., ред. К. С. Шендеровського / Київ. нац. ун-т; Ін-т журналістики. К., 2012. – 288
39. Ширченко Я.І. Журналістська етика: проблеми і концепції (світовий та вітчизняний досвід) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з соц. комун. : спец. 27.00.01 / Ширченко Я.І.. – К., 2008. – 16 с.
40. Шульська Н.М. Синтаксична культура журналістського тексту (на прикладі політичного тижневика) /Н.М.Шульська //Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи: науково-практичний журнал /відп. ред. С.І.Кравченко; упоряд. М.А.Рожило. - Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2014. - № 5 - 6 (5). - С. 59 - 65.
41. Interested in diversity. The role of user attitudes, algorithmic feedback loops, and policy in news personalization / B. Bodó, N. Helberger, S. Eskens, J. Möller // Digital Journalism. — 2019. — Vol. 7, no. 2. — P. 206–229.
42. Lauk E. Journalistic autonomy as a professional value and element of journalism culture: The European perspective / E. Lauk, H. Harro-Loit // International Journal of Communication. — 2017. — No. 11. — P. 1956–1974.
43. Monti M. Automated journalism and freedom of information: ethical and juridical problems related to AI in the press field
44. Виртосу І., Шендеровський К. Це не лише про меншини // Medialab [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medialab.online/news/advocacy/> (31.01.2018).
45. Люди з інвалідністю в умовах війни. Історія киянки, яка переїхала на Івано-Франківщину. 2022. Режим доступу: <https://suspilne.media/235380-ludi-z-invalidnistu-v-umovah-vijni-istoria-kianki-aka-pereihala-na-ivano-frankivsinu/>
46. Представництво ЄС в Україні у співпраці з МОМ розпочинає інформаційну кампанію про безпечну міграцію. 2022. Режим доступу :

<https://tsn.ua/video/video-novini/predstavnictvo-yes-v-ukrayini-u-spiivpraci-z-mom-rozpochinaye-informaciynu-kampaniyu-pro-bezpechnu-migraciyu.html>

47. Примусова депортація дітей – це геноцид українського народу. 2022.

Режим доступу : <https://youtu.be/mg1П9J49Fw>

ДОДАТКИ

МЕДІА В УКРАЇНІ ЯК ЗАСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
МЕДИА В УКРАИНЕ КАК СРЕДСТВО РЕШЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ
ПРОБЛЕМ
MEDIA IN UKRAINE AS A WAY TO SOLVE SOCIAL PROBLEMS

Анотація: В цій роботі було розглянуто особливості контенту медійних матеріалів у контексті соціальної сфери. Представлено декілька можливих варіантів, як подавати інформацію щодо інвалідності, бездомності, сирітства. Наведено перелік можливостей медіапрацівників у висвітленні цих питань.

Ключові слова: медіа, інвалідність, бездомність, сирітство, соціальна політика.

Abstract: In this paper the peculiarities of teaching media materials on the social sphere were considered. Several possible options for providing information on disability, homelessness, and orphanhood are considered. The list of opportunities of media workers to cover these issues is given.

Key words: media, disability, homelessness, orphanhood, social policy.

Український соціальний простір сьогодні повністю переймає тенденцію взаємної інтеграції із медіа. Виходячи з дефініції цього поняття, яке надають різні науковці, можна розглядати медіа як велику галузь, що складається із засобів комунікації, методів поширення інформації та створеного ними окремого простору [1].

Через застосування медіа як значного інструменту в організації суспільної діяльності почалося формування нових поглядів на сприйняття інформації. Економічний розвиток, політичний та соціальний стали залежними від наукового знання та інформаційно-комунікативних технологій [1]. Процес медіакомунікацій як частини життя людини розглядали науковці М. Бахтін, Р. Барт, П. Бергер тощо.

Чинне українське законодавство має багато нечітких формулювань. У Конституції та законах України використовують лише поверхневі визначення, але не надається чіткого алгоритму протидії проблемам. Використання медіа для висвітлення соціально вагомих питань суспільства стає важливим та раціональним шляхом. Немає й чітких інструкцій для всіх медіапрацівників щодо обговорення таких соціальних проблем як сирітство, бездомність та інвалідність. Таким чином актуальність цієї роботи полягає саме у визначенні ролі медіапрацівників та моделі поведінки, яку вони можуть використовувати у межах власної професійної діяльності.

Відповідно до інформації, яку запропоновано Державною службою статистики України у щорічному статистичному збірнику «Соціальний захист населення України», можна виділити декілька верств населення держави, які потребують підтримки:

- особи з інвалідністю;
- бездомні громадяни;
- діти, позбавлені батьківського піклування [2].

Соціальна політика в Україні останнє десятиріччя намагається розв'язувати проблеми через сприяння створенню спеціальних закладів та організацій для соціальної підтримки населення. Але цього недостатньо, доки не існує глобального усвідомлення проблеми населенням.

У взаємодії між медіа та особами з інвалідністю важливо так висвітлювати події та окремі життєві ситуації, щоб навчити респондентів ввічливо та толерантно ставитися до людей з вадами. На початок 2021 року згідно зі звітом Держстату, який спирається на дані Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України та Пенсійного фонду України, інвалідність визначено у 2 724 082 осіб [2].

Медіапрацівники під час взаємодії з особами з інвалідністю та створення матеріалу про них мають спиратися на:

- закони та інші нормативно-правові акти, які регулюють життя та надання послуг особам з інвалідністю, журналістські стандарти;
- визначення щодо статусів, прав людей, які існують у законодавстві;

Найголовніші повідомлення, які прямо чи приховано можуть транслювати працівники у матеріалах ЗМІ, мають бути пов'язані безпосередньо з уникненням або подоланням тих стереотипів, які вже існують стосовно осіб з інвалідністю.

Відповідно до статистики Держстату в Україні сьогодні також існує проблема обліку громадян, які залишилися без дому. Тому статистику наводять відповідно до кількості обслугованих громадян закладами (відділеннями) соціального захисту для бездомних громадян. У 2020 році їхня кількість склала 9 358 осіб [2].

Частіше у медіа висвітлюється не образ та причини бездомності, а сам результат. Можливі шляхи розвитку медіакомунікацій у цьому напрямку:

- поширення проблеми та заклик до допомоги;
- популяризація медіаактивізму;
- просування головних напрямків соціальної та громадської журналістики.

Також тут медіа мають повністю уникати лінгвістичних одиниць з негативним забарвленням як «сміття», «бруд» тощо.

Що стосується дітей, позбавлених батьківського піклування, на початок 2021 року їх нараховується 68 533 осіб [2]. Завдяки медіа можна поширювати думку щодо необхідності приділення уваги проблемі сирітства та соціального сирітства.

Тож у матеріалах медіапрацівники мають наголошувати на важливості дитячої думки, створення нормальних умов для комфортного життя, реалізації вимог Конвенції ООН про захист прав дітей. Також мають використовуватися лише чесні та прозорі методи підготовки матеріалів, точні дані без спотворень.

Оскільки медіа завдяки розширеній системі комунікацій може впливати на приватне та суспільне життя, працівники цієї сфери мають поширювати інформацію про проблеми, які існують, мають розвивати дискусійні теми заради створення правильного сприйняття ситуації. Але до того ж це поширення даних має відбуватися з чітким дотриманням вимог журналістської етики, без порушень інституцій, що вказані у чинному законодавстві України та Конвенціях ООН про захист прав людини й основоположних свобод.

Подальше дослідження у цій сфері має стосуватися конкретних методів пошуку соціальної інформації, визначення лінгвістичних особливостей для передачі інформації про суспільно важливі тематики.

Список використаної літератури:

1. Шендерівський К. С. Передумови інституалізації соціально значимих медіа. – 2012.
2. Соціальний захист населення України [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_szn_2020.pdf.
3. Шендеровський К.С. та інші. Медіакомунікації та соціальні проблеми: Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / Упор., ред. К. С. Шендеровського / Київ. нац. ун-т; Ін-т журналістики. – К., 2012. – 288 с.

Перший журналістський матеріал

Заголовок: Будинки сімейного типу та прийомні сім'ї Миколаївщини. Де перебувають діти

Зміст: У Миколаївській області триває не примусова евакуація. Центри соціально-психологічної реабілітації, інтернатні заклади переїхали в інші регіони України. Деякі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї виїхали за кордон.

Про це кореспондентам Суспільного розповіла начальниця служби у справах дітей Миколаївської обласної військової адміністрації Ірина Пономарьова.

"У Миколаївській області війська Російської Федерації ведуть обстріли населених пунктів і не хотілося б, щоб діти це чули і від цього постраждали. У нас 30 дитячих будинків сімейного типу, 117 прийомних сімей. Не у всіх є бажання евакуюватися", — сказала Ірина Пономарьова.

Закінчення додатку Б

За словами Ірини Пономарьової, виїхали дев'ять будинків сімейного типу за кордон (73 дитини) та п'ять прийомних сімей, які виховують сімох дітей. В основному виїжджали до Польщі, Німеччини, також до Чехії та Молдови. До інших регіонів України переїхали дев'ять будинків сімейного типу (36 дітей), три прийомні сім'ї — шестеро дітей. Опікунські родини також були евакуйовані.

За час війни 16 дітей на Миколаївщині залишились без батьківського піклування. Були тимчасово влаштовані до родин знайомих опікунів, щоб надалі їм надати відповідний статус та влаштувати під опіку. Дітей-сиріт внаслідок бойових дій наразі немає, а напівсироти є.

"Під час воєнного стану вже четверо дітей усиновлені. Це саме ті діти, у яких потенційні усиновителі подали документи до суду до війни, і суд прийняв відповідне рішення на усиновлення. Також було встановлено 35 діток у родини опікунів та піклувальників. Наразі нові рішення не приймаються, нові усиновлення не розглядаються. Якщо у людей є бажання взяти дитину в родину, то Служба у справах дітей розглядає всіх кандидатів. Також розглядається питання патронатних вихователів", — розповіла Ірина Пономарьова.

Другий журналістський матеріал

Заголовок: З сім'ї вціліла лише 7-річна донька: у Маріуполі під завалом Драмтеатру загинули її батьки та 2,5-річна сестра

Зміст: Серед вбитих російською армією мирних мешканців Маріуполя опинилася сім'я 7-річної Валерії. Її мати, батько та молодша сестра загинули під завалами Драмтеатру, на який росіяни скинули авіабомбу.

Про це #Буквам повідомила подруга сім'ї Валерії.

Матері дівчинки, Хаджаві Анастасії, на момент смерті було 27 років, а сестрі Кароліні – лише 2,5. Самій Валерії, на щастя, вдалося врятуватися звідти спільно з бабусею та дідусем. Де вони перебувають зараз – поки невідомо.

Останнє фото на сторінці в Instagram Анастасії Хаджаві опубліковано 6 лютого 2022 року. Тоді з подругою та дітьми вони каталися на ковзанці саме біля Маріупольського Драмтеатру. Через 18 днів російська армія почала знищувати місто, ще через 21 – вбила її, молодшу доньку та чоловіка бомбою.

Третій журналістський матеріал

Заголовок: Втікаючи від війни: як у всьому світі допомагають українським біженцям

Беженцы / Associated Press

Зміст: Війна в Україні продовжує приносити жертви та сіяти хаос. З початку конфлікту майже 13 мільйонів людей були змушені покинути свої будинки, і ситуація залишається вкрай важкою.

Фонд Cesvi - перша італійська неурядова організація, яка негайно вжила заходів щодо надання допомоги українському народу під час російського вторгнення в Україну. Що вже зроблено фондом та планується зробити:

У Румунії Cesvi відповідає на потреби захисту матерів і дітей, надаючи інформаційні послуги, інформацію про безпеку та ризики під час подорожей, ігровий майданчик для дітей та зону для матерів та дітей/немовлят, рекреаційні, спортивні та психосоціальні заходи для дітей (відповідно до вікових груп), першу психосоціальну допомогу для дорослих, Wi-Fi підключення для підтримання зв'язку з родичами та друзями в Україні чи сусідніх країнах.

Також у Румунії у містах Тулча, Ісакча та Галац, де можливості служб допомоги та прийому обмежені, незабаром розпочнеться проєкт, який надасть допомогу близько 12 500 людям, особливо дітям. Проєкт зосереджений на 6 "зупинках", куди біженці проходять транзитом після в'їзду в країну. В Ісакча артисти цирку солідарності організують вітальні заходи, шоу та майстер-класи з арт-терапії для малечі. Крім того, будуть подані гарячі страви та напої. У Тулчі та Галаці в приймальних пунктах організуються служби рекреаційно-оздоровчої, освітньої та психологічної підтримки, а також роздача гарячого харчування.

В Угорщині, в Захоні, було створено перший центр для прийому біженців, які щойно прибули поїздом. Cesvi у співпраці з муніципалітетом встановив розтягну конструкцію площею 200 кв.м з опаленням, стільцями, столами, телефонними зарядними станціями, інформаційними екранами українською мовою, службою орієнтації щодо статусу та прав людини, кухнею, здатною забезпечити до 10 тис. порцій гарячого харчування на день, послуги нічного притулку. Хаб розрахований на прийом 10 000 осіб на добу, планується створення дитячого садка. У закладі обладнано тимчасовий дитячий садок, приміщення, яке використовується як дитячий садок та початкова школа.

У Польщі ось-ось розпочнеться вітальний проєкт для 100 матерів і дітей, які втікають від війни, яких будуть зустрічати протягом 3 місяців у готелі в центрі Любліна, третього за величиною міста країни. Вони отримають їжу (3-разове, а також спеціальне харчування для дітей), проживання, транспорт та послуги з консультації, щоб допомогти їм змінити своє життя.

Cesvi Foundation — це незалежна італійська благодійна організація, заснована в Бергамо 1985 року. Cesvi присутня в 23 країнах, працює, щоб гарантувати продовольчу безпеку, сприяє сталому розвитку та діє, щоб протидіяти наслідкам зміни клімату. 2020 року Cesvi допомогла понад 1,7 мільйона людей, інвестувавши 92% своїх ресурсів у цю сферу.

Четвертий журналістський матеріал

Заголовок: Я двічі стала переселенкою через війну. Вікторія залишила Луганську область у 2014, а зараз – Бучу

Зміст: «Це ж треба, вдруге» Ну як так? Чому? Як таке може бути?

Вікторія Донець була змушена двічі залишати дім через війну, розв'язану росією проти України. У 2014 році родина Вікторії залишила рідне Сорокине у Луганській області через початок російсько-української війни, майже вісім років потому сім'ї довелося покидати вже Бучу під час тимчасової окупації російськими військами. The Village Україна записав пряму мову жінки, яка вдруге стала вимушеною переселенкою.

Родина 51-річної Вікторії Донець живе у передмісті Бучі. Міста поблизу Києва прийняли один із перших ударів окупаційних військ РФ, ключовою точкою у плані захоплення Києва загарбниками був аеропорт «Антонов», розташований поблизу Гостомеля, на відстані в близько 25 кілометрів від Києва. 24 лютого та впродовж кількох наступних днів точилися жорстокі бої за аеродром. Вікторія з сім'єю були змушені залишати домівку.

24 лютого я прокинулася від звуків, звуків не мирних. Вікна нашої квартири виходять на Гостомельський аеродром. Ми живемо на межі Бучі, через річку від нас одразу Гостомель. Із наших вікон завжди було видно літаки [аеропорту «Антонов» поблизу Гостомеля].

Подивилася у вікно і побачила всю картину: приліт [російських] гелікоптерів 3 по 10 на аеродром я бачила, ніби на екрані телевізора. Дивилася на це, як заворожена; дивилася і не могла повірити, що це дійсно відбувається.

Продовження додатку Е

Розбудила чоловіка, сказала, що почалася війна: «Вставай, треба щось вирішувати, щось робити». Цілий день 24 лютого ми були вдома і бачили, як це все посилюється: [бої] були все сильніші і сильніші. На ранок ми вирішили, що тут залишатися більше неможливо, що краще не буде. Вирішили переїхати в квартиру тата, який живе в глибині Бучі.

Взяли документи, банківські картки, якийсь одяг і кросівки, бігом побігли. Розуміли, що ще 10 хвилин – і буде пізно. Я бігла і дивилася тільки вперед, а син в один момент повернув голову і каже: «Мам, я бачу БТР». Йому одинадцять, він уже розуміє, що таке БТР. Бігли через сквер, намагалися крізь дерева бігти, щоб [було безпечніше].

Кулі вже свистіли у повітрі, згори літали гелікоптери... Навколо була війна: згори, збоку, всюди.

Зараз згадую про це, занурююся, якимось чином стає. Це передусім був страх за дітей, тваринний якийсь страх. За своє життя якимось чином не думаєш, коли поряд діти.

Коли залишали квартиру, я думала, що можемо вже туди не повернутися. Бо ми вже мали такий досвід, вже знали, що так буває. Тобі здається, що це дім, це твоя фортеця, що все надійно. А тоді вийшов за двері – і все, будинку немає.

«Це ж треба, вдруге»

Із Сорокиного (до декомунізації – Краснодон) Луганської області родина Вікторії виїхала влітку 2014 року, після встановлення російської окупаційної адміністрації в окремих районах області. На потязі Вікторія виїжджала вагітною, народження доньки очікували наприкінці того року. Після двох років у Києві сім'ї вдалося переїхати у власну квартиру в Бучі. Чоловік Вікторії працює в енергопостачальній компанії, а Вікторія згодом вийшла на роботу в стоматологічній клініці. Також у неї є двоє старших дітей.

Це висить у повітрі увесь час, від самого початку думаю про себе: «Це ж треба, вдруге» Ну як так? Чому? Як таке може бути?

Коли ми виїхали [з Луганської області], думали, що в Бучі ми в максимальній безпеці. Ми під Києвом, у самому серці держави. Не може бути такого. Перед початком [вторгнення РФ], коли всі про це говорили, ми не могли в це повірити. Неможливо! Тому що це не підлягає жодному раціональному аналізу.

Мій молодший син Гліб народився ще в Луганській області, ми жили в Краснодоні [тепер – Сорокине]. Це зовсім близько до кордону з росією, а ми жили за межами міста, тому ще ближче. Чоловік протягом тривалого часу працював у Києві і в нас були плани переїжджати в Київ, купувати житло і будувати там життя.

На момент 2014 року старший син навчався в інституті в Харкові, а донька закінчувала школу. Планували, що ось вона вступить в університет, і будемо переїжджати. Її випускний мав бути якраз у 2014 році, ми вже навіть дочекалися на її зачислення на бюджет у виш у Дніпрі. Наступного дня я надіслала речі в Київ, які встигла зібрати. Ми виїхали останнім потягом із Луганська в середині липня.

Я виїжджала з 4-річним Глібом і вагітною, десь на п'ятому місяці, певно.

Була вагітна дівчинкою, якій зараз вісім років. Тобто вік цієї війни – це вік моєї наймолодшої дитини. Дівчинку звать Єва. Переклад – «жива».

Гліб пам'ятає, як ми виїжджали з [Луганської області], певні спалахи в нього закарбувалися: як він прощався з дідусем і бабусею за татом, як ми в потязі їхали. А Єва ображається, надуває губки, бо вона тоді була в животі. Діти, як діти.

Я, звичайно, вдячна долі, що виїхала, не почувши жодних звуків війни. Та в Луганську я втратила будинок, у якому я виросла, який був єдиною моєю власністю на землі; будинок, сад, малина з полуницею. Просто кинули це все, згодом довелося продати за смішною ціною, просто щоб не розграбували.

Продовження додатку Е

Складно було попервах у Києві, для мене все було наново. Я була вагітною, в мене і так були нібито оголені всі нервові закінчення, а тут ще такий стрес: я залишила дім, усе тут здавалося чужим, уночі нашттовхувалася на зачинені двері в новій квартирі. Хоча там було й затишно. Згодом ми адаптувалися, все стало на свої місця. Тому що сім'я, тому що діти, бо ще дитина мала народитися. Вдалося виплатити гроші за квартиру [в Бучі], ми вклялися на етапі побудови і, слава богу, все вдалося. В'їхали в своє житло в 2016 році. Спокійно собі жили.

Чоловік працює менеджером в енергопостачальній компанії, я економістка за освітою, також працювала в цій сфері в Луганську. Після переїзду не мала можливості працювати, тому що малі діти. А потім знайшла собі нішу, до останнього дня в Бучі працювала адміністраторкою в приватній стоматологічній клініці. Мені робота дуже подобалася.

Два тижні в окупації

Два тижні після 25 лютого сім'я (Вікторія, чоловік і двоє неповнолітніх дітей) провела в однокімнатній квартирі в Бучі, разом із літнім батьком з інвалідністю та його товаришем Олександром – військовим, який нещодавно переніс операцію. У цей час в будинок вистрелив російський танк, відбулася пожежа.

Ми провели в Бучі два тижні [після вторгнення]. Усі 14 днів були в квартирі на першому поверсі, у житлі мого батька. Ми себе втішали: [перший поверх] – це майже підвал. Однокімнатна квартира, спали на двох ліжках – всі підряд. Їжу готували на багатті.

Одну ніч, щоправда, провели в підвалі – це була ніч після того, як квартиру над нами розстріляли. Думаю, що це був танк.

Влучив снаряд, розірвався, через це відбулося займання. Квартира прямо над нами вигоріла вся. Приїхали пожежники, – тоді росіяни вже зайшли в місто, але українські рятувальники ще працювали, – трохи гасили, також допомогли спуститися вниз жінці з ходунками, яка була заблокована на сьомому поверсі. Але загасити повністю не могли, бо їх постійно смикали на інші точки: зробили, що змогли, і поїхали.

Будинок після пожежі

Я взагалі думала, що згорить увесь будинок, але якось пожежа локалізувалася. Та ми однаково не могли повернутися в квартиру через чадний газ: ми ж із дітьми, там неможливо дихати. Не могли бути всередині будинку і не могли бути на вулиці, тому що в місто зайшли [російські] бойовики, тож одну ніч переховувалися в підвалі. Але мені цього вистачило. Це жахливо: холод, вогкість, пилюка, обстановка ця пригнічує... Хоча потім люди казали, що якось вони там розжилися, якось одне одного підтримували. Але це було жахливо: це підвальне життя, постійні звуки обстрілів згори.

Нам дуже пощастило з Олександром. Він людина військова, ветеран, тому вмів розрізняти всі ці звуки. Нам із ним не треба було лякатися кожного свисту. Казав: ось це наші ППО працюють; ось це – «Гради», але це наші «Гради», б'ють від нас; ось цей свист неймовірний – це наші винищувачі відмомбилися, тепер летять назад. Коли гриміло так, що хотілося залізти під ліжку, він нас [заспокоював].

Як говорити про війну з дітьми? Їм пояснювати нічого не треба. Вони все чітко усвідомлюють, всотують інформацію, що можна нічого не говорити. Діти все відчують і все розуміють. Ми їм нічого не скажемо більше, ніж вони бачать і відчують. Та щоб трохи пом'якшити ситуацію, коли починалося бомбардування, ми грали в «Міста». Діти вже дорослі, грали з нами на рівних. Вони й зараз це згадують.

Думаю, важливо сказати – ми розуміємо, що нам пощастило. Слава богу, мої діти не зіштовхнулися з безпосереднім насильством. Ми виїхали якраз в той момент, щоб не зустрітися з військовими [рф]. Люди, які залишилися в Бучі, – я не можу уявити, [що вони пережили].

Як вдалося виїхати з Бучі

Перший гуманітарний коридор для евакуації з Бучі після тимчасового захоплення міста окупаційними військами рф анонсували 9 березня. Утім, автобуси не впустили в місто загарбники, виїхати змогли з Бучі окремі автівки. Родині Вікторії вдалося виїхати 10 березня, вони виїхали на машині знайомої, за кермо сів друг її батька Олександр.

Перші спроби виїхати були 9 березня, обіцяли зелений коридор, але автобуси не приїхали. Але, оскільки коридор обіцяли, люди поїхали власним ходом. Як ми бачили в Бучі, ніхто з них не повернувся, тому ми маємо надію, що вони всі виїхали. Я переписувалася з кількома людьми, тому знаю, що комусь вдалося виїхати. Але про всіх напевно сказати не можу.

Коли ми виїжджали, бачили дуже, дуже багато розстріляних машин на узбіччі. Бачила тіла у машинах, прямо на велосипедах, на яких люди їхали.

Знаю, що 10 березня по автобусах, які їхали слідом за нами, також стріляли. Стріляли під колеса, зупиняли автобуси. І в цей час люди дивилися, як розстрілювали [інші] машини. Там діти були всередині. Дівчина, з якою я говорила, розповідала мені: «Я сиділа з дітьми внизу, закрила вуха, щоб не чути хоча б». Каже: «У мене ці звуки досі в голові». Людям нікуди було діватися: могли або заплющити очі, або дивитися у вікна.

Ми виїжджали з Бучі 10 березня. Виїжджали складно, їхали на машині нашої знайомої Олени. Усередині була повна машина людей, сиділи діти на руках, попереду 8-річна мала на руках у чоловіка, а ми ззаду. Олена з котом у переносці на руках, тато у візку.

Черги на евакуацію з Бучі 9 березня

Віз нас Олександр, більше нікому було. Ми не те що прав не мали, ми і їздити не вміли. Просто вибору іншого не було. Крім того, що навколо нас була небезпека, в нас був і внутрішній ризик. [Незадовго до вторгнення рф] Олександр переніс операцію, йому замінили [тазостегнові] суглоби. Після таких операцій операцій категорично забороняють різкі рухи.

Олександрові було дуже складно керувати автомобілем: він не відчував ногами педалей, а руками руль. Після операції він втратив периферійну іннервацію. Олександр не думав про себе, думав про те, що йому треба відвезти нас. І нас переконав, що зможе довести. Тільки коли він сів за кермо, ми зрозуміли, наскільки складно йому їхати. Дякувати богу, доїхали в Київ, цілі й неушкоджені.

Після цього Олександр планував повернутися в Бучу і допомагати територіальній обороні. Зателефонувала йому зранку, а мені кажуть: «Олександра більше немає». Він помер наступного ранку – отримав стрес, який не зміг пережити. Цей чоловік – ветеран, військова людина. У нього було багато поранень, контузії. А він був змушений везти нас, тягнутися ногами до педалей. Виходить, що він не дотримався режиму [після операції]. І такий фінал...

Виходить, що він нас врятував. Фактично ми зараз живі ціною його життя. Він мешканець Києва, у нього залишилася мама, він помер у неї на руках. 53 роки людині було.

Прихисток у Польщі

Після виїзду з Бучі родина Вікторії була змушена розділитися. Її старша донька наполягала, щоб вони залишили країну і виїхали в Польщу, де вона подбала про житло. Утім, через режим воєнного часу чоловік Вікторії не міг перетнути кордон, тому вона сама вирушила в Польщу з дітьми та батьком з інвалідністю. Зараз родина у безпеці, в Україну планує повернутися за першої можливості.

Продовження додатку Е

Моя старша донька просила нас виїжджати з першого ж дня, щойно почалися бойові дії. Та дуже складно їхати з насидженого місця. Здається, що от-от усе налагодиться. До якоїсь точки треба дійти, щоб наважитися: встати і піти, залишити дім. Врешті-решт донька вмовила, ми наважилися. Усе, що ми маємо зараз у Польщі – житло, засоби – це все завдяки їй. Вона знайшла для нас житло, все оплатила.

Звичайно, ми хочемо повернутися додому. Діти вже зараз про це мріють. Єва та Гліб розлучені з батьком, вони за ним скучають. Наш будинок у Бучі, слава богу, вцілів. Ясна річ, всі квартири зламани, але будинок стоїть, тільки одна квартира пошкоджена на 10-му поверсі. Зрештою, все пізнається в порівнянні. Коли є дах над головою, решту можна зробити. Знаю, що моя клініка теж залишилася цілою, але, звичайно, її грабували: навіть стоматологічне обладнання забрали; який у цьому сенс?

Думаю, кожен живе свою долю, кожен виконує своє завдання. Але мене все життя оточує стільки людей, які готові прийти на допомогу, стільки помічників... Коли ми приїхали в Київ, нам допомогли з житлом. Коли ми в 2014 році переїжджали в Київ, нам треба було знайти житло. Чоловік довго працював у столиці, але жив у гуртожитку, мав одне ліжкомісце. Йому нікуди нас було селити. Прихистили нас друзі друзів, і це люди, які за національністю росіяни. А я така людина, що якщо мені хтось зробив добро, я цього ніколи не забуду. Словом, усе настільки переплелось...

Мій рідний брат – громадянин росії. Він трохи молодший за мене, пішов в армію за призовом ще за радянського союзу і врешті залишився там, у Воркуті. Щоб не розбити стосунки, ми намагаємося не говорити на політичні теми. Тому говоримо про дітей, ще про щось. Упевнена, що він не підтримує [війну], але впевнена і в тому, що він не буде йти попереду в демонстрації [проти війни].

Закінчення додатку Е

Так, ми опинилися в складній ситуації. Але я не відчуваю себе самотньою. У моїх дітей є батько, він молодий і повний сил, він зробить все, щоб у них був дім. Дай тільки, боже, щоб усі були живі. А господь оберігає нашу родину, це ж видно.

Поляки дуже добре нас прийняли, вони дуже багато для нас роблять – і на рівні держави, і звичайні люди. Познайомилися з місцевим католицьким священником, він дуже багато добра нам зробив. Це було випадкове знайомство: він просто проїжджав по вулиці, побачив мене з двома дітьми біля магазину, зупинився і запитав, чому ми на вулиці так пізно. Буквально добрий самарянин, це так і є. Він нам дуже допомагає: пропонував і матеріальну допомогу, і з пересуванням, тому що мій тато на візку в кожному машині не може сісти.

Зараз у мене дуже двоякі почуття. Уперше, коли я втратила все, я думала, що це жахливо. Але це «все» – це ж насправді матеріальне. Значно страшніше – це ризик для життя твоїх дітей.

Діти, коли вони живі, – найбільший і найцінніший дар. Це неможливо взагалі ні з чим порівнювати. Найцінніше – це життя.

Зараз, коли я знову в безпеці, я розумію, що все, що ми можемо робити, це дарувати одне одному любов. Близьким, коханим. Тому що стосунки і враження від життя – це те, що у нас неможливо забрати. Можна спалити будинок, можна забрати гроші та майно. Але залишається з нами назавжди не це. У війні в 2014 році в мене забрали майно, але, слава богу, залишили дітей. Я тоді цього не усвідомлювала, певно.

Навколо себе і в державі загалом я відчуваю багато конструктивної енергії. Я скажу, що це йде від президента і загалом від людей, які зараз при владі – це настільки потужний потік енергії, причому енергії для створення. І це захоплює. І це може допомогти багато чого досягти. Тому я думаю, що з нами всіма все буде добре.

П'ятий журналістський матеріал

Заголовок: Старі й немічні в часи війни - як їм допомагають у Києві

Зміст: Люди літнього віку, нетранспортабельні хворі й самотні під час війни виживають у Києві за допомоги волонтерів. Розбудова місцевих допомогових структур в столиці України поширюється по всіх районах.

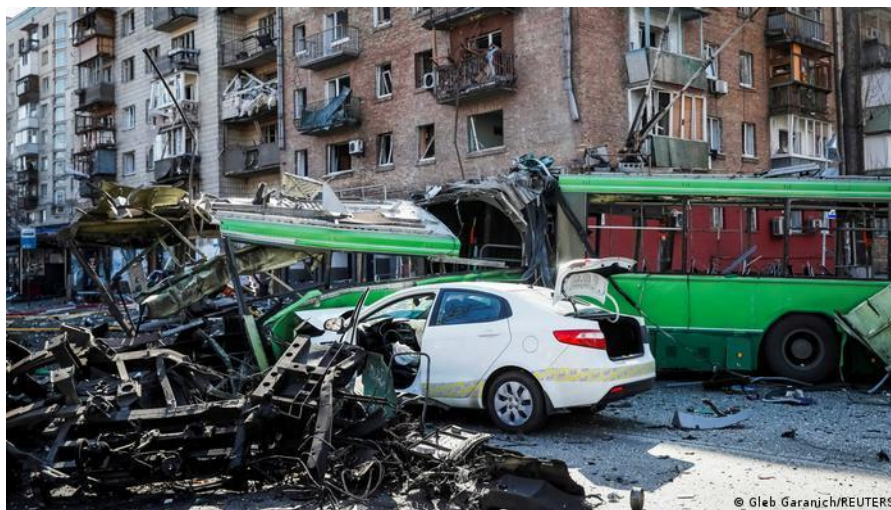
За офіційною інформацією, від часу першого бомбування Києва російською армією, зі столиці України виїхало близько 2 мільйонів людей, що є половиною міських мешканців. Серед тих, хто залишився, чимало людей похилого віку, самотніх та нетранспортабельних хворих. Через закриття більшості приватних крамниць та скорочені маршрути й графік роботи міського транспорту, таким людям часто неможливо дістатися найближчих супермаркетів чи аптек. Їхні потреби в їжі, ліках і засобах особистої гігієни забезпечуються стараннями організацій волонтерів.

Коли нема куди виїхати

Продовження додатку Ж

75-річна Марія Василівна живе у Києві сама. З родичів має тільки дочку, яка зараз за кордоном, тож доглядати її нікому. Жінка скаржиться, що довколишні маленькі крамнички від 24 лютого не працюють, а вона не може дійти півтора кілометри до найближчого супермаркету й купити собі харчі. "Ноги не ходять. Оце вийду на двір, сиджу на лавці біля під'їзду, вуличних котиків погодую, бо мені одна жінка дала сім кіло котячого корму. А собі лишився тільки один батон і той різати не можу, бо він засох", - сказала жінка.

Виїжджати з Києва у безпечну місцевість не планує. Каже, що просто нема куди. Вона нічого не знає про роботу міських гуманітарних штабів, які доставляють таким людям безкоштовні продуктові набори. "Дивлюся телевізор, слухаю, як навколо вибухає і навіть можу сказати, звідки це гукає. Страху нема, бо я вже стара, колись та доведеться помирати, тож чого боятися? От тільки дуже переживаю, що не можу нічим допомогти".

Руйнування в Києві

Марія Василівна розповіла, що завжди була активною, їздила у Чорнобиль під час аварії 1986 року і брала участь у суспільному житті. "Мені пенсію збільшили на 150 гривень, але я й не рада. Хай би ці гроші десь на армію пішли, бо я однаково не можу ходити щось купувати", - нарікає старенька жінка.

Під загрозою повітряних ударів

52-річна Світлана живе на Подолі у п'ятиповерховій історичній будівлі без ліфту, на останньому поверсі. Виїхати з Києва не може, бо доглядає 81 річну матір, яка перед початком оборони Києва пережила інсульт і тепер не може самостійно пересуватися й розбірливо говорити. "Ми цілий час сидимо в хаті, навіть спуститися в бомбосховище не можемо, бо як тут кинеш маму саму? На вулицю виходжу регулярно, щоби сходити за продуктами і вигуляти свого хатнього собаку", - розповіла жінка. Їй не треба ходити на роботу до закритого нині студентського театру Київ-Могилянської академії, але каже, що зарплатню і пенсію матері виплачують регулярно.

"У нас півбудинку не стали виїжджати з Києва. Люди дружні, сказали, що якщо почнеться те, що в Маріуполі, то гуртом допоможуть винести мою маму і організують евакуацію у сховок. А поки що ділимося новинами, де в якому магазині що дають, носимо одне одному продукти й ліки", - розповіла Світлана. За 150 метрів від її будинку на днях впала знищена ППО російська ракета, що зруйнувала половину офісної споруди. А цього ранку люди мали клопіт: хтось уночі, під час комендантського часу намалював на будівлі закритого ресторану символ російського окупаційного війська - літеру "Z", і тепер її гуртом намагалися стерти.

Світлана каже, що лякається звуків вибухів і перестрілок, які час від часу спалахують на сусідніх вулицях. "Не те, щоби це був страх, а чомусь тіло реагує. Доводиться від півгодини до години стримувати дрижаки в ногах і руках, а тоді знову засинаю. Добре, що мама тепер погано чує і реагує тільки тоді, коли вже шибки у вікнах дзеленчать, а то б не знала, що з нею робити", - розповіла жінка.

Самоорганізація цивільних

Продовження додатку Ж

Понад півтори тисячі подібних людей, що потребують сторонньої допомоги, налічують волонтери з організації "Печерські котики". Їхня зона відповідальності - мікрорайони Києва, що безпосередньо прилягають до урядового кварталу. "Ми є філією більш великої організації "Солом'янські котики", яка надає допомогу мешканцям Солом'янського району Києва", - розповів DW печерський волонтер Дмитро Геочанівський.

Подібні структури від початку оборони Києва з'являються в столиці України як гриби після дощу на додаток до тих волонтерських організацій, що функціонують ще від часів Євромайдану та початку російської війни проти України 2014 року.

Волонтери розмістились в одному з кафе, що неподалік монументу Невідомому солдатові Другої світової війни. В приміщенні кав'ярні розташований склад харчів та предметів особистої гігієни, тут постійно чергують бійці територіальної оборони і юрмляться волонтери, що працюють на "гарячій лінії" та отримують продуктові пакунки, гігієнічні засоби і ліки для доставки самотнім, літнім і хворим людям.

У київському кафе "Сенс" тепер волонтерський центр допомоги старим і німеччм

"Я не можу сказати, скільки тут працює людей, бо щодня хтось приходить і відходить, зазвичай, за день тут працюють десятки людей. Усі волонтери роблять це суворо добровільно, а тому ні в кого немає жодного сталого графіку", - пояснив DW Геочанівський.

За його словами, вся допомога надходить з добровільних пожертв і з центрального складу організації. А роздається згідно із заявками, які формують волонтери з огляду на потреби, хто від такої допомоги залежить, у кожному конкретному будинку чи під'їзді. "Здебільшого ми допомагаємо пенсіонерам, хворим і літнім людям. Але не тільки! Щось доставляємо підрозділам тероборони та лікарням, але щойно роздали людям більше тисячі пляшок олії, щоби в них був мінімальний запас калорій на випадок блокади", - сказав Геочанівський.

Серед волонтерів помітно переважають хлопці та дівчата студентського віку. Одна з них, 19 літня Оксана сказала, що могла би виїхати з Києва до родичів на Західній Україні, чи до знайомих у Європу, але воліє залишатися в Києві і допомагати людям. "Спочатку мені було страшно, коли чула вибухи і стрілянину на вулицях. Але тепер вже ні. Якби я десь звідси поїхала, моє серденько було би не на місці", - сказала дівчина, поклавши праву руку на груди.

Перший журналістський друкований текст

Заголовок: Непроста евакуація: як живеться за кордоном дітям з київських інтернатів

Зміст: Залишати у Києві цих дітей було небезпечно, а евакуйовувати — майже неможливо, проте таки вдалося.

Повітряні тривоги, постійна загроза життю, стрес — важкі фактори для будь-якої людини. Але особливо складними вони є для дітей з інвалідністю, які живуть у будинках-інтернатах.

Через психологічні моменти, навіть вже звична нам сирена може суттєво погіршити стан їхнього здоров'я... Тому перед керівництвом Києва та спеціальних закладів — одразу стояло питання: як організувати безпечну і якомога менше стресову евакуацію цих дітей з Києва. І завдяки спільним зусиллям реалізувати задумане таки вдалося.

***

Останні півтора року Дмитро Купрійчук обіймає посаду в.о. директора Святошинського Дитячого будинку-інтернату. Керувати таким закладом навіть у мирний час — непросто, а у час війни — взагалі на грані подвигу.

Директор навчального закладу розповідає, що з перших годин війни повністю віддався роботі, адже в його руках була доля 140 дітей. Так, 48 дітлахів майже одразу забрали батьки, решта ж під час повітряної тривоги деякий час переховувалась в укритті будівлі інтернату.

«Паралельно ми одразу розробляли план евакуації наших вихованців. Найважливішим було якнайшвидше відправити їх за кордон чи в будь-яке інше безпечне місце. З цим нам допомагала благодійна організація „Карітас“. Разом із вихованцями Дарницького ДБІ ми успішно вивезли 99 дітей», — розповідає нині Дмитро Купрійчук.

Тепер вихованці Святошинського дитячого будинку-інтернату живуть у семи містах Німеччини: Кельн, Ессен, Брілон та декілька інших.

«Прийняли дітлахів тепло, і тепер в них є все необхідне: затишна оселя, смачна їжа, веселощі, фізичні та розумові активності. Вони часто займаються фізичною культурою, ходять на прогулянки та відчують себе чудово», — зазначив директор закладу.

Як запевнив Дмитро Купрійчук, діти залишатимуться там до кінця війни. Повертати їх зараз у Київ — проблемно і небезпечно. Адже у випадку загострення ситуації, ще одна евакуація для цих дітей — спричинить новий стрес.

Зараз навчальний заклад працює у звичайному режимі: проводяться процедури, реабілітації. Ті вихованці, яких забрали батьки, поступово повертаються в інтернат, відновлюють навчання та заняття. Наприклад, вчора діти займалися спортивними вправами, розвивали просторову уяву, тренували моторику тіла.

***

Загалом з початку війни з Києва евакуювали [7000 дітей з інвалідністю](#). **Заступниця голови КМДА Марина Хонда**, яка відповідає за соціальний захист, днями пригадувала, в яких умовах це відбувалося:

«Затримували поїзди, шукали прихисток у безпечних місцях. Після третьої тисячі ці всі моменти вже були доведені до автоматизму. Звісно, це не вдалось би реалізувати без лідерства, і без команди», — розповідає Марина Хонда.

Другий журналістський друкований текст

Заголовок: Кто из харьковчан сегодня может получить статус ВПЛ — разъяснения Департамента соцполитики

Зміст: Статус ВПЛ пока могут получить только те харьковчане, которые выехали из города. Сообщают «Харьковские известия».

Жители города, вынужденные покинуть свои дома и переместиться в более безопасные районы Харькова, пока не могут получить статус внутренне перемещенного лица.

Что касается перемещения харьковчан из одного района города в другой, к сожалению, сложилась ситуация, что эти жители получить статус внутренне перемещенного лица в «Дії» пока не могут из-за недоработки программы. Также нет возможности обратиться в органы социальной защиты, поскольку в условиях постоянных обстрелов прием граждан не производится, — отметили в департаменте.

Однако в департаменте надеются, что в ближайшее время Министерство цифровой трансформации Украины доработает приложение «Дія», а Министерство социальной политики Украины предоставит возможность получить статус ВПЛ и тем харьковчанам, которые остались в черте города, но были вынуждены покинуть свои дома.

Напомним, ранее мы сообщали о том, какие шрамы войны на теле Харькова продолжают оставлять оккупанты.

Третій журналістський друкований текст

Заголовок: У Празі українських біженців селитимуть у намети – житлових приміщень немає

Зміст: У Празі більше немає житлових приміщень для українських біженців. Тому новоприбулих українців селитимуть у намети. Про це повідомляє місцеве видання Seznam Zpravy.

Тимчасове наметове містечко зі зручностями буде розраховане на 150 осіб.

Потреба у встановленні такого містечка виникла у зв'язку з великим напливом біженців, переважно ромського походження. Як зазначає місцева влада, прибувають вони з Угорщини, а не з України. Але у зв'язку з відсутністю вільного житла в місті, і роми і українці змушені ночувати на головному вокзалі та спати на стільцях чи підлозі.

«Ситуацію, яка склалася на головному вокзалі, ми вирішуємо у співпраці з мером Зденеком Гржібом – будуть встановлені намети на 150 місць з усіма зручностями, щоб людям не доводилося ночувати в коридорах», – заявив міністр внутрішніх справ Чеської Республіки Віт Ракушан.

Містечко буде розташоване в районі Троя. Встановлюватимуть великі військові намети. В середині будуть розкладні ліжка. Окремо розташують душові, туалети та кухню. За потреби містечко обігріватимуть.

Додамо, що за підрахунками, до Чехії у зв'язку з війною евакуювалися 300 тисяч українців. А через великий наплив біженців з подвійним українсько-угорським громадянством Чехія посилить паспортний контроль.

Перший журналістський матеріал з інтернету

Майже 5 млн людей виїхали з України за 50 днів війни, - повідомляє (<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>)

Total Refugee influx from Ukraine in neighboring countries** JSON ↗

Location name	Source	Data date	Population
Poland	Government	13 Apr 2022	2,694,090
Romania	Government	13 Apr 2022	716,797
Russian Federation	Government	13 Apr 2022	471,014
Hungary	Government	13 Apr 2022	440,387
Republic of Moldova	Government	13 Apr 2022	417,650
Slovakia	Government	13 Apr 2022	326,244
Belarus	Government	13 Apr 2022	22,428

Агентство ООН у справах біженців, 90% з яких - жінки і діти.

Верховний комісар ООН у справах біженців Філіппо Гранді раніше назвав хвилю біженців із України "найбільшою міграційною кризою в Європі з часів Другої світової війни". □□ Майже 5 млн людей виїхали з України за 50 днів війни, - повідомляє (<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>)

Другий журналістський матеріал з інтернету

Семья инвалидов из обстрелянного Краматорска срочно нуждается в помощи

волонтер БФ "Лазарь" (<http://www.lazarhelp.in.ua/>) Вячеслав Запорожец вывез беспомощную семью из Краматорска в Киев.

"Благодаря городской администрации была эвакуирована семья с инвалидностью: мама Ирина Владимировна, сын Женька с ДЦП, бабушка Валентина Ивановна с закрытым перелом шейки бедра, сын Игорь. Они срочно нуждаются в лечении и реабилитации. Люди очень напуганы после пережитого", - рассказывает волонтер и просит неравнодушных киевлян о помощи.

Для размещения и лечения в Киеве семья очень нуждается в двухкомнатной квартире в спальном районе столицы.

Киевляне, не отворачивайтесь от чужой беды!

Эти люди беспомощны и не справятся в одиночку!

Обращайтесь по телефону: +38 (068) 005 73 74, Вячеслав.

#герои_среди_нас

Третій журналістський матеріал з інтернету

Евакуйовуємо підопічних Оскільського психоневрологічного інтернату, що в Ізюмському районі.

300 людей – підопічні та працівники – вже прямують до місць забезпечення за маршрутом «зеленого коридору».

Кілька днів тому російський ворог практично знищив приміщення інтернату. Там немає світла, тепла, води, зв'язку. Підопічні спеціальної установи – це люди похилого віку, які потребують особливого догляду, люди з інвалідністю.

Вдячні всім причетним за неймовірні зусилля для порятунку людей!

Читайте перевірене: <https://t.me/synegubov>

Четвертий журналістський матеріал з інтернету

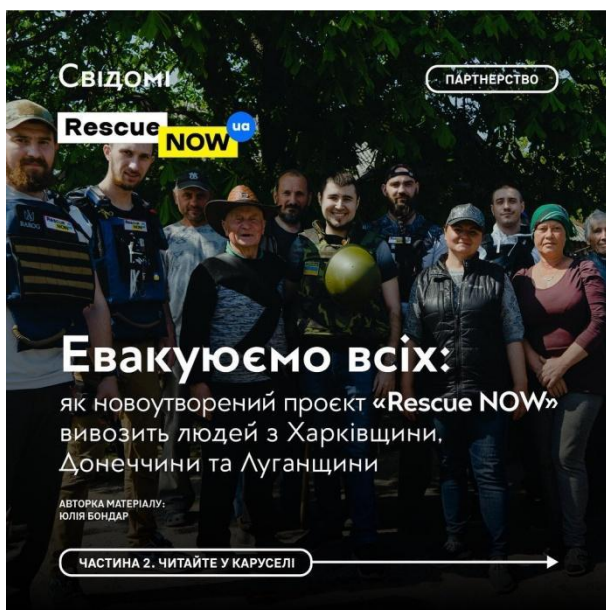
Багатьом журналістам, які раніше не писали про війну, тепер доводиться опановувати цю тему. Про бойові дії та їхні наслідки пишуть майже всі медіа — від новинних до ділових, айтійських та лайфстайлових. Життя нас до такого не готувало: журналісти, які ще недавно цікавилися поняттями «спринт», «естімейт», «інвестиції», «менсплейнінг» та «вигоряння», тепер гуглять, чим відрізняється авіаналіт від авіаудару, а укриття — від бомбосховища.

Спеціально для «Детектора медіа» Тетяна Гонченко розібралася, як правильно вживати найпоширеніші військові терміни. В цьому допоміг експерт Центру оборонних стратегій Віктор Кевлюк.

П'ятий журналістський матеріал з інтернету

9 березня в Instagram з'явився допис «Рятуємо Харків! Гуманітарна допомога та евакуація». На цей момент у Харкові вже обстріляли будівлю ОДА, Успенський собор, університет Каразіна та безліч житлових будинків. 9 березня з'являються 14 людей, які намагаються врятувати харків'ян від війни.

Через місяць команда фонду збільшиться до близько 200 людей, а серед напрямків з'являться Краматорськ, Попасна, Северодонецьк та інші міста і села Донеччини та Луганщини.

Скільки коштує евакуація?

Для закупки необхідних речей фонду вдалося залучити 300 тисяч доларів інвестицій від американських та європейських фондів та донатів. Проте через бюрократичні процеси, які затягуються через великі фонди, волонтери шукають гроші через соціальні мережі — закликають людей донатити.

За підрахунками фонду, звичайна евакуація коштує 550 гривень на одну людину. Для важкої евакуації машина з Харкова до Дніпра обійдеться в районі 1500-2000 гривень на трьох.

550^{грн} /

1500^{грн}-
2000^{грн} /

1/4

Проте для людей евакуація безплатна — усі рахунки оплачує фонд.

Тому Rescue NOW створили форму для донатів: оплатити пальне чи гуманітарну допомогу можна за допомогою картки, PayPal, Google/Apple Pay, Revolut чи банківського переказу SWIFT. Усі дійсні рахунки можна знайти на сторінці фонду в Instagram.

Складно фонду співпрацювати й з державними структурами. Був випадок, коли їм відмовилися давати автобус, який стояв на парковці, через страх, що з ним щось станеться.

2/4

Однак фонд замовчує те, що кожна така евакуація коштує водіям ще й життя, адже невідомо, коли вчоргове росіяни обстріляють місто, трасу чи евакуаційний автобус. Дан ділиться своїми правилами евакуації: швидко думати в разі екстремальної ситуації, не брати в дорогу близьких, оскільки це буде відвертати від думок про власну безпеку, мати в запасі кілька шляхів для проїзду. Також Дан не пристібається, щоб швидше вискочити з машини при обстрілі — ймовірність вища за ДТП.

«Страшно, але без цього нікуди. Страх рухає нами»,
— пояснює Дан.

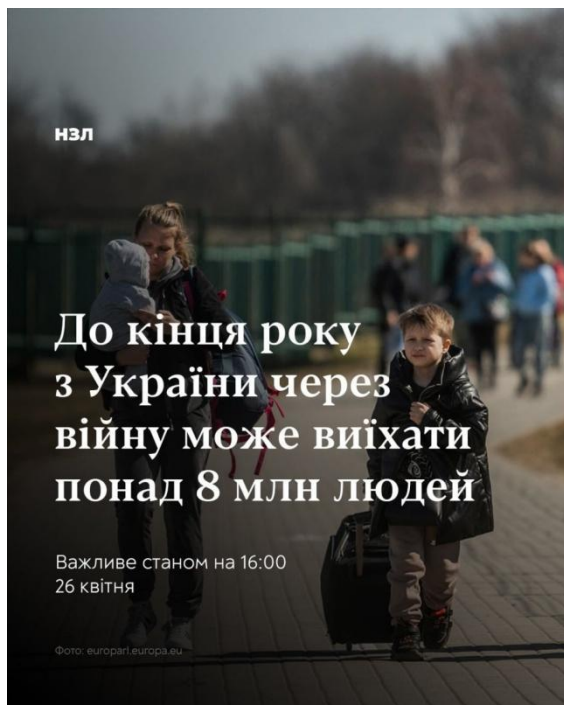
4/4 Фото: Rescue NOW

Юлія Бондар

Шостий журналістський матеріал з інтернету

Агентство ООН з питань біженців припускає, що до кінця року з України через війну може виїхати понад 8 млн людей.

На авіабазі військово-повітряних сил США «Рамштайн» у Німеччині триває стратегічна зустріч Консультативної групи щодо оборони України. У ній беруть участь понад 40 країн, навіть ті, які не є членами НАТО. На зустрічі присутній міністр оборони України Олексій Резніков.

Міністр Збройних сил Великої Британії Джеймс Хіппі вважає, що атака Україною військових цілей у РФ є цілком законною. «Україна — це суверенна країна, що мирно жила на своїй землі, а інша країна вирішила порушити її кордони та поставити 130 тисяч військових на цих кордонах. У ході війни Україні слід вдаряти у глибину по своїх противниках, щоб атакувати їхні логістичні лінії, запаси палива, склади зброї. Це частина війни», — заявив міністр в ефірі Times Radio.

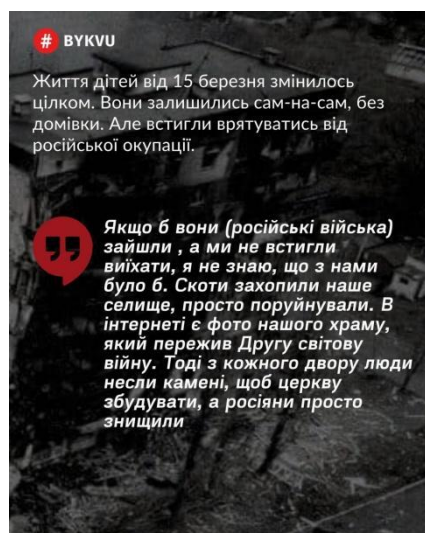
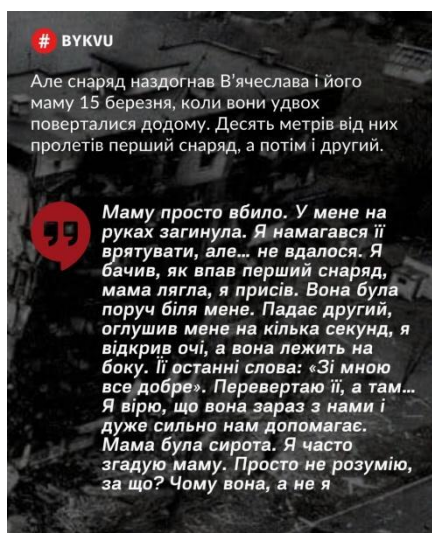
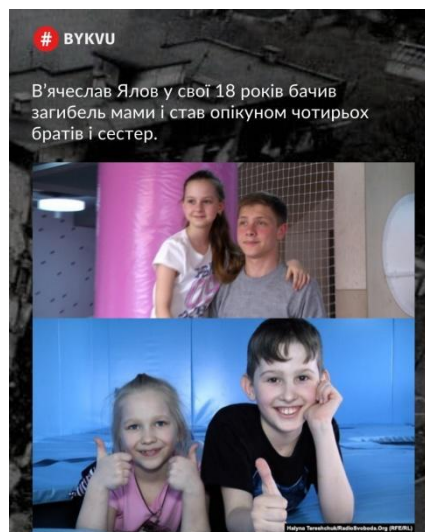
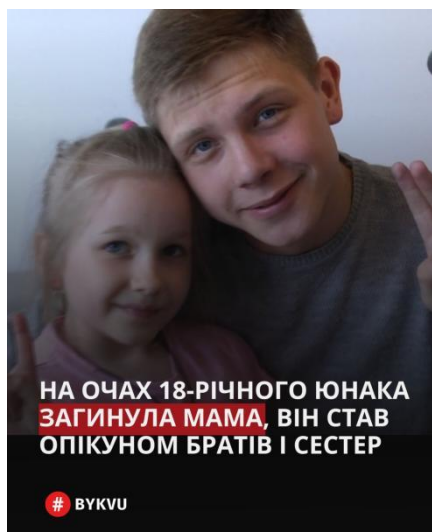
Голова Нацполіції Ігор Клименко заявив, що понад 1200 мародерів отримали повідомлення про підозру.

Закінчення додатку Т

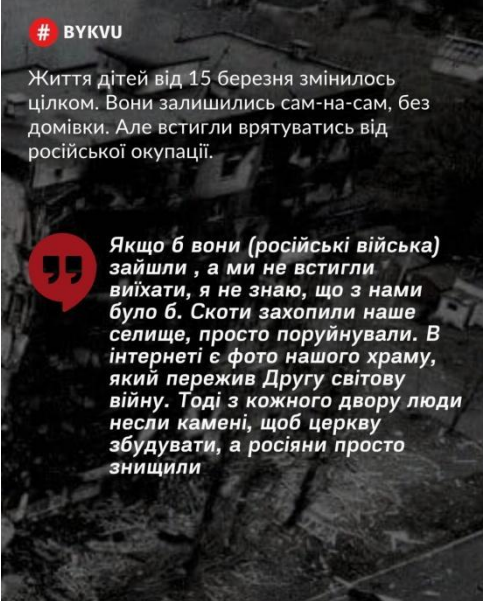
Мер Києва Віталій Кличко подав на розгляд Київської міської ради проєкт про перейменування «Арки дружби народів» на «Арку свободи українського народу». Наразі триває демонтаж кількох супутніх до пам'ятника скульптур.

Сьомий журналістський матеріал з інтернету

В'ячеслав тепер є опікуном своїх братів і сестер: Данила, якому 16 років, Ніколь – 11, Тимуру – 10, Олівії – 8. Називає їх у розмові «мої діти» @radio.svoboda

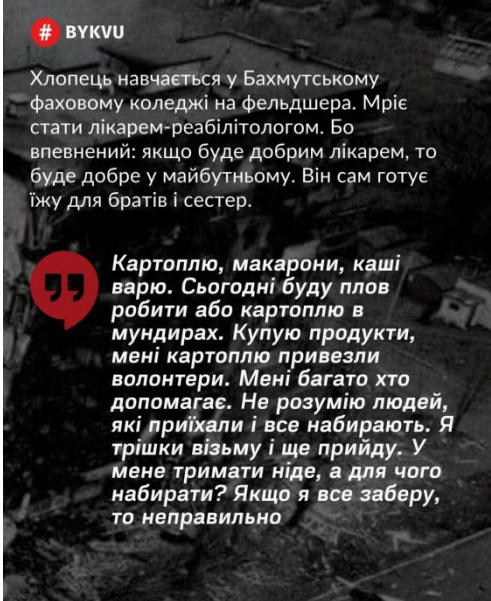
Закінчення додатку У

ВУКВУ

Життя дітей від 15 березня змінилось цілком. Вони залишились сам-на-сам, без домівки. Але встигли врятуватись від російської окупації.

Якщо б вони (російські війська) зайшли, а ми не встигли вийхати, я не знаю, що з нами було б. Скоти захопили наше селище, просто поруйнували. В інтернеті є фото нашого храму, який пережив Другу світову війну. Тоді з кожного двору люди несли камені, щоб церкву збудувати, а росіяни просто знищили

ВУКВУ

Хлопець навчається у Бахмутському фаховому коледжі на фельдшера. Мріє стати лікарем-реабілітологом. Бо впевнений: якщо буде добрим лікарем, то буде добре у майбутньому. Він сам готує їжу для братів і сестер.

Картоплю, макарони, каші варю. Сьогодні буду плов робити або картоплю в мундирах. Купую продукти, мені картоплю привезли волонтери. Мені багато хто допомагає. Не розумію людей, які приїхали і все набирають. Я трішки візьму і ще прийду. У мене тримати ніде, а для чого набирати? Якщо я все заберу, то неправильно